

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

Erasmus+

Editor:

ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ
(Environmental Education Center in Kalamata)
Thoukididou 2 Kalamata 24132
Web: <http://www.kpe-kalamatas.gr>
E-mail: mail@kpe-kal.mes.sch.gr
Tel: +302721096062, Fax: +302721086147

Authors:

Caterina Carpinato (Ca' Foscari University of Venice)

Tatiana Bovo, Ελένη Γαλάνη, Ευγενία Λιοσάτου, Κυριακή Τσουμάκα,

Ariadna Carbó Molven, Eliana Mescalchin

Con la collaborazione di Giulia Allegro (Ca' Foscari University of Venice),

Alicia Martinez Crespo (Instituto Cervantes de Atenas)

ISBN 978-960-9424-13-4

**under ERASMUS+ KA2 Strategic Partnership
2015-1-EL01-KA201-013937**

“ArchaeoSchool for the Future: a sustainability approach”
***SUBTITLE: The School and its archaeological context: Bring to life
archaeological sites (Greek and Roman) using ICTs in order to
understand the present and to build the future.***

© Copyright 2016 ArchaeoSchool project

Front page images

Verona Roman theater: <http://www.italyheaven.co.uk/>

Roman theatre of Tarraco: <https://en.wikipedia.org/>

Ancient Messene theater: <http://www.gtp.gr/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Introduction

The *Anche le pietre parlano* manual was conceived as a useful teaching and language tool bringing together three different contexts (Spain, Italy and Greece), and more specifically the cities of Tarragona, Barcelona, Reus, Verona, Venice, Kalamata, Thuria and ancient Messene. This is where the participants in ARCHAEOSCHOOL FOR THE FUTURE (a European project funded by the EU as part of ERASMUS+ for the 2015-2018 period) live, study and work.

This language and teaching tool is intended to help create a dialogue between students, teachers and families, as well as with those coming into contact with the various activities organised in the context of the overall project.

During the three-year period, the students involved will have the opportunity to get to know a number of archaeological sites in their own cities and in the other cities taking part in the project, studying the monuments from art-historical and archaeological viewpoints. There will also be supplementary digital and linguistic learning activities.

The project combines the analysis of architectural remains from the past and courses in the languages spoken in the three participating countries in order to:

1. Raise a new awareness of archaeological heritage; make young people more aware of the traces of the past that have reached the present; promote the protection and enhancement of archaeological finds as well as of language tools;
2. teach students how to make active use of their own languages while respecting historical and linguistic traditions; promote knowledge of the basic elements of the languages in the countries involved in the project in order to reflect on the communication, human, historical, ideological and political value of the languages; to respect European multilingualism and languages used as vehicular languages in the past and present. Today we use standard English in order to understand each other but it is important that our students realise that in the past Greek, Latin as well as Italian and Spanish played an important political, cultural and ideological role.

To make the project more uniform we chose to focus on the Roman theatres in the participating cities and decided to offer the opportunity to take part in specific introductory language courses teaching the basics of the four languages spoken in the countries concerned: Italian, Spanish, Catalan and Greek. During the second stage, there will be an in-depth language course dedicated to Greek and Latin, the languages that gave rise to the languages currently spoken by the project partners.

The ultimate aim of this dialogue between the schools is to increase knowledge of the chosen monuments. The project intends to make participants aware of the need to protect the past and the present; and to transmit a perception of continuity to the new generations.

A better perception and analysis of the past (and of the present) should help us to live at peace with ourselves and with the heritage that we have inherited from the past.

Communication between project participants will of course be partly in English given that it is the *lingua franca* of the third millennium. However, we also need to foster the respect and promotion of multilingualism among our students, most of whom were born around 2000.

So the dialogue between the programme participants will also take place in the four languages spoken in the countries of the participants.

We will try to reflect, together with the students, on the “historical-linguistic and archaeological chain” joining us to guarantee the protection of continuity with the past, respect for the present and the creation of a new awareness.

It is our duty to guarantee a future to the historical-archaeological heritage and languages of the Mediterranean.

Structure of the teaching material:

The volume is a multilingual teaching tool designed for this specific European project known as ARCHAEOSCHOOL FOR THE FUTURE. It represents an experimental teaching approach involving university lecturers and students and high school teachers and students.

The uniform teaching material is built up around a series of guidelines: 1. Knowledge of the basic elements of the project languages; 2. Basic knowledge of the archaeological sites belonging to the cultural, historical and geographical environment of the three areas in which the project is being carried out; 3. Basic knowledge of a number of broader cultural issues. The main aims are to ensure that the young people involved are: 1. Capable of analysing their surroundings in a more in-depth manner, equipping them with a broader linguistic and environmental awareness; 2. Capable of perceiving the traces of a shared linguistic heritage and the role that languages like Greek and Latin have played in the history of the Mediterranean; 3. Capable of reading and speaking a few phrases in the languages of the other project participants; 4. Aware that safeguarding historical and archaeological heritage and environment as well as defending multilingualism play a vital role both in the present and in the future.

The manual is divided into two sections: a beginner section in 4 languages (A1 Italian, Catalan, Spanish, and Modern Greek) and one section for A2-B1 Modern Greek.

The first section contains four teaching units dedicated to the cities in which the schools involved in the project are situated: Tarragona, Reus, Kalamata, Thouria, Verona. Each unit contains a brief presentation of the place concerned using dialogues, a number of activities and some basic information.

In the final section, after the presentation of Verona, students are given the opportunity to talk about something that involves them directly using a basic glossary on love and falling in love. The first part of the introductory language section ends with Catullus, a first-century Latin poet from Verona.

Two poems – Catullus 5 and Catullus 85 – are given in the original and in translation.

Sappho’s Ode 31 V together with the Latin translation by Catullus (carmen LI) are presented as examples of a dialogue between different cultures, times and places.

The purpose of leaving the texts in the original languages is not to interrupt the learning process but to try and stimulate the intellectual curiosity of the adolescents (some of whom have never studied ancient Greek or Latin) for whom this teaching tool is intended.

Catullus and Sappho stand at the end of the path like “tutelary deities” or “fellow travellers” who will help to support students during this multilinguistic, multimedia and multifocal learning process.

We will be accompanied on our journey through the different languages and countries by six “friends”:

Enric, 38-year-old teacher from Tarragona

Maria Josè, 15-year-old student from Tarragona

Paolo, 43-year-old archaeologist from Verona

Carla, 15-year-old student from Verona

Elena, 36-year-old researcher from Kalamata

Kostas, 16-year-old-student from Kalamata.

Although our friends don’t really exist, they have a lot in common with the students and teachers participating in the programme.

Caterina Carpinato is the content director for the language course teaching material for the ARCHAEOSCHOOL FOR THE FUTURE project.

The Modern Greek teaching units involve cycles of 40-hour supplementary language courses per year while there will be cycles of 10 hours per year for Italian, Catalan and Spanish. The participants (Italian and Spanish students) will have a total of 60 hours of language lessons (40 Modern Greek, 10 of Catalan and 10 of Castilian Spanish to Italian students and 20 to Spanish students). Speakers of neo-Latin languages will have some basic elements helping them tackle their respective languages, although learning Modern Greek will prove more trickier for the Italian and Spanish students. The Greek-speaking students will participate in cycles of Italian, Catalan and Castilian Spanish (total of 60 hours of online lessons).

The following people helped to develop these teaching units: Eliana Mescalchin (translations into Italian from Greek); Ariadna Carbó Molven and Kyriaki Tsoumaka (first section, Catalan and Spanish; Modern Greek), Tatiana Bovo, Eleni Galani, and Eugenia Liosatou (second section).

Giulia Allegro (technical aspects and IT), Alicia Martinez Crespo (revision of Spanish section)

Let’s go and have some fun....

Contents

Introduction p. 3-5

FIRST SECTION - A1 Italian, Catalan, Spanish, and Modern Greek

Italian – ANCHE LE PIETRE PARLANO **p. 8**

Introduzione p. 9-11

Prima unità, Tarragonap. 12-13

Seconda unità, Reusp. 14-16

Terza unità, Kalamata p. 17-19

Quarta unità, Veronap. 20-21

Approfondimenti..... p. 22-23

Catalan – TAMBÉ LES PEDRES PARLEN **p. 24**

Introducció p. 25-26

Primera unitat, Tarragonap. 27-28

Segona unitat, Reus..... p. 29-30

Tercera unitat, Kalamatap. 31-33

Quarta unitat, Veronap. 34-35

Aprofundimentp. 36-37

Spanish – TAMBIÉN LAS PIEDRAS HABLAN **p. 38**

Introducción p. 39-40

Primera unidad, Tarragona..... p. 41-42

Segunda unidad, Reus p. 43-44

Tercera unidad, Kalamatap. 45-48

Cuarta unitat, Verona p. 49-50

Profundización p. 51-53

Greek - ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΤΡΕΣ ΜΙΛΑΝΕ **p. 54**

Εισαγωγή..... p. 55-56

Πρώτη ενότητα, Ταραγόνα p. 57-58

Δεύτερη ενότητα, Ρεους..... p. 59-60

Τρίτη ενότητα, Καλαμάτα.....	p. 61-63
Τέταρτη ενότητα, Βερόνα.....	p. 64-65
Πιο αναλυτικά.....	p. 66-67
Dialogo fra le lingue e le culture.....	p. 68
Saffo (Lesbo VII secolo a.C.) Ode 31 V.....	p. 68
Catullo (Verona I a.C.) Carme 51.....	p. 68

SECOND SECTION - A2-B1 Modern Greek

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	p. 70-72
<i>Κυριακή Τσουμάκα</i>	
ΓΙΑ ΑΡΧΗ.....	p. 72-75
<i>Caterina Carpinato</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΤΡΕΣ ΜΙΛΑΝΕ	p. 76-82
<i>Tatiana Bovo</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΤΡΕΣ	p. 83-89
<i>Ελένη Γαλάνη</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 3 - ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΗΜΕΡΑ	p. 90-96
<i>Ευγενία Λιοσάτου</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 4 - ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	p. 97-102
<i>Ευγενία Λιοσάτου</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 - ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ.....	p. 103-107
<i>Caterina Carpinato, Tatiana Bovo, Ελένη Γαλάνη, Ευγενία Λιοσάτου</i>	
Βιβλιογραφία.....	p. 108-109

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

Anche le pietre parlano **També les pedres parlen** **Tambi3n las piedras hablan** **Και οι πέτρες μιλάνε**

Il manuale *Anche le pietre parlano* è ideato come approccio didattico e linguistico per conoscere più da vicino tre realtà diverse (Spagna, Italia e Grecia), e in particolare Tarragona, Barcellona, Reus, Verona, Venezia, Kalamata, Thuria e l'antica Messene. In questi luoghi vivono, studiano e lavorano i partecipanti al progetto europeo ARCHAEO SCHOOL FOR THE FUTURE, finanziato dall'UE nell'ambito del progetto ERASMUS+ per il triennio 2015-2018.

Con l'aiuto di questo strumento si intende aprire un dialogo tra gli studenti, i docenti, le famiglie, ma anche tra quanti entrano in contatto con le varie attività previste dall'intero progetto.

Nel corso del triennio gli studenti coinvolti avranno modo di imparare a conoscere alcuni siti archeologici delle loro città e delle città partecipanti al progetto, studiando i monumenti sia dal punto di vista storico-artistico che archeologico. Nello stesso tempo saranno attivi in alcune attività didattiche integrative, di natura linguistica e digitale.

Attraverso l'analisi delle testimonianze architettoniche del passato, e grazie allo studio delle lingue parlate nei tre paesi partecipanti, si intende:

1. creare una sensibilità nei confronti del patrimonio archeologico; rendere consapevoli i giovani dell'importanza delle tracce del passato giunte fino a noi; promuovere la salvaguardia e la valorizzazione dei reperti archeologici ma anche dello strumento linguistico;
2. insegnare ad usare in maniera attiva la propria lingua nel rispetto della tradizione storico-linguistica; valorizzare la conoscenza di elementi di base delle lingue dei paesi coinvolti nel progetto al fine di riflettere sul valore comunicativo, umano, storico, ideologico e politico delle lingue; rispettare il multilinguismo europeo e ragionare sulle lingue che, nel presente e nel passato, hanno (o hanno avuto) un ruolo di lingue veicolari. Oggi usiamo l'inglese standard per capirci, ma crediamo necessario sapere che nel passato il greco, il latino, ma anche l'italiano e lo spagnolo hanno avuto un grande ruolo politico, culturale e ideologico).

Per rendere più omogeneo il progetto abbiamo scelto di focalizzare l'attenzione sui teatri romani esistenti nelle città partecipanti e abbiamo deciso di offrire l'opportunità di avere specifiche lezioni di avviamento linguistico per un approccio alle quattro lingue parlate nei paesi: italiano, spagnolo, catalano e greco. In una seconda fase verrà allestita anche una sezione di approfondimento dedicata al greco e al latino, lingue dalle quali derivano le attuali lingue parlate.

Il dialogo tra le scuole ha come fine l'approfondimento della conoscenza dei monumenti scelti. Determinare nelle coscienze dei partecipanti l'esigenza della tutela del passato e del presente al fine di trasmettere alle nuove generazioni la percezione della continuità dovrebbe consentire una più serena convivenza con noi stessi e con quanto è pervenuto dal passato. Il dialogo necessariamente sarà, in parte, in inglese. L'inglese è ormai, infatti, la lingua franca comune del terzo millennio e i nostri alunni, nati intorno al 2000, avranno bisogno di essere avviati al rispetto e alla valorizzazione del multilinguismo.

Il dialogo tra i partecipanti al programma si svolge, quindi, nelle quattro lingue parlate. Le pagine che seguono hanno lo scopo di fornire informazioni di base relative ai luoghi in cui i partecipanti, e prevede di creare una nuova sensibilità nei confronti dell'ambiente naturale, storico-linguistico e storico-culturale.

Noi cerchiamo di ragionare, insieme agli studenti, sulla “catena storico-linguistica e archeologica” che ci unisce, per garantire la protezione della continuità con il passato, il rispetto per il presente e la creazione di una nuova consapevolezza.

Nostro dovere è garantire un futuro al patrimonio storico-archeologico e alle lingue del Mediterraneo.

Struttura del materiale didattico:

Il volume è uno strumento didattico multilingue funzionale per lo specifico progetto europeo. Costituisce un banco di prova e di sperimentazione didattica fra docenti e studenti universitari e studenti e docenti delle scuole superiori. Il materiale didattico è omogeneo e incentrato su alcune linee guida: 1. Conoscenza degli elementi di base delle lingue coinvolte nel progetto; 2. Conoscenza di base dei siti archeologici che fanno parte dell’ambiente culturale, storico e geografico delle tre aree presso le quali si sviluppa il progetto; 3. Conoscenza di base di alcuni elementi culturali più ampi. Gli obiettivi principali sono i seguenti: 1. Formare dei giovani con una più ampia consapevolezza linguistica e ambientale, capaci di analizzare in maniera più approfondita il territorio circostante; 2. capaci di percepire le tracce del comune patrimonio linguistico e del ruolo che lingue come il greco e il latino hanno avuto nella storia del Mediterraneo; 3. capaci di leggere e di esprimere qualche frase nelle lingue degli altri partecipanti al progetto; 4. consapevoli che la salvaguardia del patrimonio storico-archeologico e dell’ambiente nonché la difesa del multilinguismo sono indispensabili per il presente e per il futuro.

Il manuale è suddiviso in due sezioni: una per principianti in 4 lingue (A1 italiano, catalano, spagnolo e neogreco) ed una per un livello A2-B1 di lingua neogreca.

Nella prima sezione vi sono quattro unità didattiche, dedicate ai quattro centri urbani presso i quali si trovano le scuole coinvolte nel progetto: Tarragona, Reus, Kalamata, Thuria, Verona.

Ogni unità presenta in maniera essenziale il luogo con dialoghi, propone alcune attività, e offre informazioni di base.

Nella sezione finale, dopo la presentazione di Verona, si offre agli studenti l’occasione di parlare su qualcosa che li coinvolge direttamente, offrendo un lessico di base sull’amore e l’innamoramento. Catullo, poeta latino del I d.C., originario di Verona, conclude la prima parte di avviamento linguistico.

Sono presentati, come esempio di dialogo tra culture, tempi e luoghi diversi, in originale e in traduzione, i carmi 5 e 85 di Catullo e l’ode 31 V di Saffo tradotta da Catullo (carmen LI).

I testi sono inseriti solo in originale non per lasciare in sospeso il percorso di apprendimento, ma per cercare di aprire la valvola della curiosità intellettuale tra i giovani adolescenti (in parte digiuni di greco antico e di latino) ai quali rivolgiamo questo strumento didattico.

Catullo e Saffo, alla fine del cammino, sono posti come “numi tutelari” e come “compagni” di viaggio, a supporto dell’apprendimento multilinguistico, multimediale e multifocale.

Durante il viaggio tra le lingue e i diversi paesi avremo come guida sei amici ideali.

Enric, professore, 38 anni, di Tarragona

Maria Josè, 15 anni, studentessa, di Tarragona

Paolo, archeologo, 43 anni, di Verona

Carla, 15 anni, studentessa, di Verona

Elena, 36 anni, ricercatrice di Kalamata

Kostas, 16 anni, studente di Kalamata.

I nostri amici non esistono nella realtà, ma avranno molti elementi in comune con i ragazzi e i docenti del programma.

La responsabilità scientifica del materiale didattico proposto per i corsi linguistici nell’ambito del progetto ARCHAEOSCHOOL FOR THE FUTURE è di Caterina Carpinato.

Le unità didattiche per la lingua neogreca sono previste per cicli di 40 ore all’anno di integrazione linguistica; per l’italiano, il catalano e lo spagnolo sono previsti invece cicli di 10 ore l’anno. I partecipanti (italiani e spagnoli) dunque hanno 60 ore di approccio linguistico (40 di neogreco, 10 di catalano e 10 di spagnolo castigliano). I parlanti lingue neolatine hanno già elementi di conoscenza di base grazie alle comuni origini, più complesso è l’approccio alla lingua neogreca per gli studenti italiani e spagnoli. I ragazzi madrelingua greca, invece, avranno cicli di lezioni di italiano, catalano e castigliano per complessive 60 ore (on line).

Hanno collaborato alla stesura delle unità didattiche: Eliana Mescalchin (traduzioni in italiano dal greco); Ariadna Carbó Molven e Kyriaki Tsoumaka (stesura prima sezione, catalano e spagnolo; greco moderno); Tatiana Bovo, Eleni Galani, Eugenia Liosatou (stesura seconda sezione).

Giulia Allegro (aspetti tecnici e informatici), Alicia Martinez Crespo (revisione della sezione spagnola)

Partiamo, dunque, e buon divertimento

PRIMA UNITA'

Tarragona

Presentazione

1. Enric: Questo è l'anfiteatro romano di Tarragona.
2. Maria José: Vedo il mare.
3. Paolo: Ecco le antiche rovine romane.
4. Kostas: Io studio e capisco. Rispetto, proteggero l'ambiente e trasmetterò agli altri e alle generazioni dopo di me il nostro patrimonio storico, archeologico e linguistico.

Attività

Sottolineo con il **rosso** le parole simili nella mia lingua

Sottolineo con il **verde** quelle diverse

Sottolineo con l'**azzurro** quelle di origine greca

Dialogo

Carla: Ciao? Come ti chiami

Maria José: Mi chiamo Maria José, e tu?

Carla: Io mi chiamo Carla. Quanti anni hai?

Maria José: Quindici

Carla: Io sedici.

Maria José: Di dove sei?

Carla: Io sono di Verona.

Maria José: Io vivo a Tarragona ma la mia famiglia è di Reus.

Verbi

Io	mi chiamo	ho	sono	
Tu	ti chiami		sei	vivi
Lui/lei	si chiama	ha	è	vive
Noi	ci chiamiamo	abbiamo	siamo	viviamo
Voi	vi chiamate	avete	siete	vivete
loro	si chiamano	hanno	sono	vivono

Numeri

1	uno
2	due
3	tre
4	quattro
5	cinque
6	sei
7	sette

8	otto
9	nove
10	dieci
11	undici
12	dodici
13	treddici
14	quattordici

15	quindici
16	sedici
17	diciasette
18	diciotto
19	diciannove
20	venti
0	zero

Saluti

Ciao

buon giorno, buona sera, buona notte, arrivederci

come va? come stai?

SECONDA UNITA’

REUS

Presentazione

1. Enric: Reus è una città della Catalogna.
2. È una città con monumenti moderni.
3. È una città con pochi turisti.
4. È una città molto interessante per la cosiddetta *Ruta del modernismo*.

Attività

- Sottolineo con il **rosso** le parole simili nella mia lingua
- Sottolineo con il **verde** quelle diverse
- Sottolineo con l'**azzurro** quelle di origine greca

Dialogo

Kostas: Ma dove si trova Reus?

Elena: Quanti abitanti ci sono?

Carla: Qual è il piatto tipico di Reus?

Paolo: Io ho fame....

Carla: Eh, non buttare le carte per terra!

Verbi

Io	mi chiamo		sono	vivo
Tu	ti chiami	hai		
Lui/lei		ha	è	vive
Noi				
Voi				
loro				

Numeri

20	venti
21	ventuno
22	ventidue
23	ventitre
24	ventiquattro
25	venticinque
26	ventisei

27	ventisette
28	ventotto
29	ventinove
30	trenta
31	trentuno
32	trentadue
33	trentatre

40	quaranta
50	cinquanta
60	sessanta
70	settanta
80	ottanta
90	novanta
100	cento

Giorni della settimana

ITALIANO	ESPAÑOL	CATALÀ	ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Lunedì			
Martedì			
Mercoledì			
Giovedì			
Venerdì			
Sabato			
Domenica			

TERZA UNITÀ

KALAMATA

Presentazione

Carla: Eccoci, siamo arrivati in Grecia, nel Peloponneso.

Kostas: Kalamata è una città importante sul mare.

Paolo: Nel Trecento il Peloponneso, detto anche Morea, è stato per un certo periodo occupato dai Catalani. Vi darò indicazioni bibliografiche sull'argomento.

Vicino Kalamata c'è l'importante sito archeologico di Messene. In città ci sono anche resti medievali.

Enric: Ehi, Paolo, avete anche voi problemi con l'acqua?

Attività

Sottolineo con il **rosso** le parole simili nella mia lingua.

Sottolineo con il **verde** quelle diverse.

Sottolineo con l'**azzurro** quelle di origine greca.

Dialogo

1. Sei mai stato in Grecia?
2. Hai mai visto le lettere greche?
3. Guarda una banconota dell'EURO. Sai chi era Europa nella mitologia?
4. Una ragazza orientale rapita dal padre degli dei, Zeus, sotto forma di toro.

Europa e il toro da un vaso attico di V secolo

Verbi

Io	mi chiamo	ho	sono	vivo
Tu	ti chiami	hai	sei	vivi
Lui/lei	si chiama	ha	è	vive
Noi	ci chiamamo	abbiamo	siamo	viviamo
Voi	vi chiamate	avete	siete	vivete
Loro	si chiamano	hanno	sono	vivono

Numeri

100	cento	1000	mille
101	centouno	2000	Due mila
102	centodue	10.000	diecimila
200	duecento	100.000	centomila
300	trecento	400.000	quattrocentomila
400	quattrocento	1.000.000	un milione
482	quattrocento ottanta due	7.451.293	sette milioni quattrocento cinquantuno mila duecento novanta tre

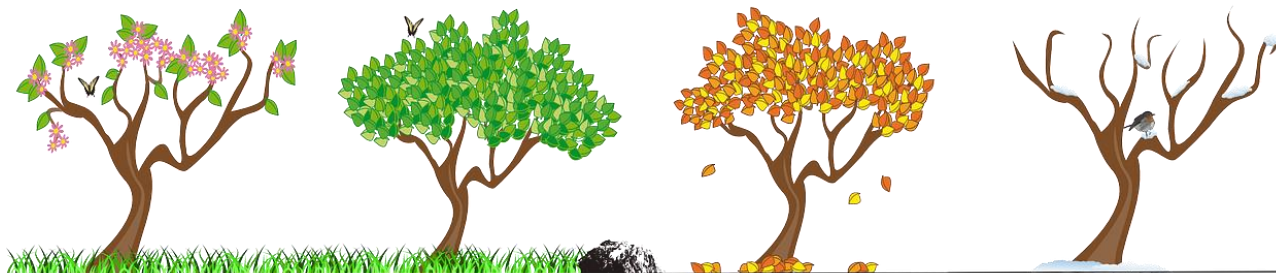
Stagioni e mesi dell'anno

la primavera

l'estate

l'autunno

l'inverno

3 marzo

6 giugno

9 settembre

12 dicembre

4 aprile

7 luglio

10 ottobre

1 gennaio

5 maggio

8 agosto

11 novembre

2 febbraio

QUARTA UNITA'

VERONA

Presentazione

1. Ecco, siamo a Verona.
2. Vedo il teatro romano e il fiume Adige.
3. Per gli stranieri Verona è la città di Giulietta e Romeo.
4. A Verona c'è una grande arena romana usata in estate per spettacoli musicali.

Attività

Sottolineo con il **rosso** le parole simili nella mia lingua

Sottolineo con il **verde** quelle diverse

Sottolineo con l'**azzurro** quelle di origine greca

Dialogo

Kostas: Mi sono innamorato di...

Carla: Io amo

Maria José: Sono gelosa...

Kostas: Sono perso...

Carla: Dai, vieni con noi... gli amici servono anche a questo.

Maria José: L'amore non è una cosa "usa e getta".

Kostas: L'amore non si ricicla.

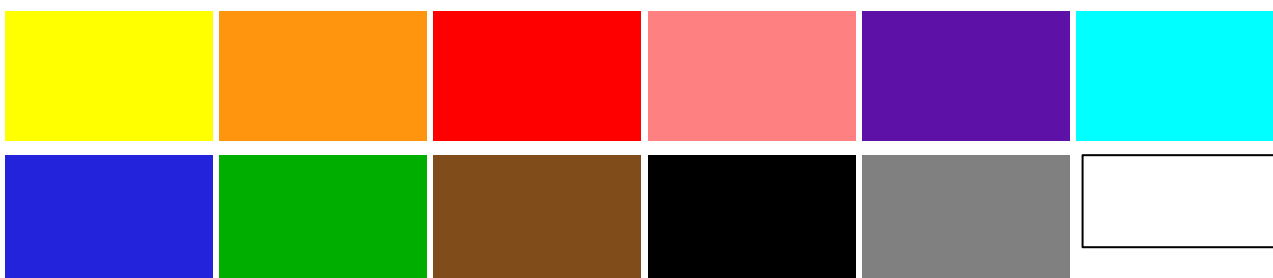
Carla: I sentimenti, come l'acqua e l'aria, sono preziosi e non si devono offendere.

Verbi

Io	vado	vedo	amo
Tu	vai	vedi	ami
Lui/lei	va	vede	ama
Noi	andiamo	vediamo	amiamo
Voi	andate	vedete	amate
Loro	vanno	vedono	amano

Colori

g_____ a_____ r_____ r_____ v_____ a_____

b_____ v_____ m_____ n_____ g_____ b_____

arancione – azzurro – bianco – blu – giallo – grigio – marrone – nero – rosa – rosso – verde – viola

Approfondimenti:

1. I Catalani nel Peloponneso
2. Le specialità culinarie della Catalogna
3. Il mito di Europa
4. Catullo

1. I Catalani in Grecia e nel Peloponneso

Il famoso storico catalano **Antonio Rubió i Lluch** (1855-1937) ha studiato la presenza dei Catalani nella Grecia del XIV secolo.

La expedición y dominación de los catalanes en Oriente juzgados por los griegos (1887).

Los catalanes en Grecia: últimos años de su dominación, cuadros históricos, Madrid, Voluntad, 1927.

Si può approfondire l'argomento leggendo un articolo in inglese H. W. Hazard (editor) *The fourteenth and fifteenth centuries*, (1975), reperibile on line:

http://digicoll.library.wisc.edu/cgi-bin/History/History_idx?type=div&did=History.CrusThree.i0018&isize=M.

La presenza catalana in Grecia si data dal 1311 al 1380.

2. Le specialità culinarie della Catalogna

pa amb tomaquet

escalivada

menjablanc

3. Il mito di Europa

La principessa Europa, figlia del re dei Fenici (che regnava sul territorio dell'attuale Libano e comprendeva le città di Tiro e Sidone), va al mare con le amiche e le serve. Lì trova un toro bianco, mite e bellissimo. Europa sale sull'animale e quello si lancia sul mare, trasportando la ragazza fino all'isola di Creta. Qui assume il suo vero aspetto: Zeus, il padre degli dei. Il mito continua con il racconto dei fratelli di Europa, che partono in cerca della sorella: Cadmo arriva nella Grecia continentale, fonda Tebe e trasmette l'alfabeto fenicio ai greci.

Il mito rappresenta un movimento di civiltà da Oriente a Occidente.

4. Catullo, poeta latino nato a Verona, nell’84 a. C. e morto nel 54 a. C. ci ha lasciato un ricco repertorio di poesie sull’amore

CARMEN 5

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
Rumoresque senum severiorum
Omnes unius aestimemus assis!
Soles occidere et redire possunt: 5
Nobis, cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum, 10
Dein, cum milia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus inuidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

CARMEN 85

Odi et amo. Quare id faciam fortasse requiris.
Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Traduzioni italiane di Salvatore Quasimodo (Modica 1901-Napoli 1968) Premio Nobel per la letteratura 1959

Canto 5

Viviamo, mia Lesbia, ed amiamo,
e ogni mormorio perfido dei vecchi
valga per noi la più vile moneta.
Il giorno può morire e poi risorgere,
ma quando muore il nostro breve giorno,
una notte infinita dormiremo.
Tu dammi mille baci, e quindi cento,
quindi mille continui, quindi cento.
E quando poi saranno mille e mille,
nasconderemo il loro vero numero,
che non getti il malocchio l’invidioso
per un numero di baci così alto.

Canto 85

Odio e amo. Forse chiederai come sia possibile;
non so, ma è proprio così e mi tormento.

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

El manual *També les pedres parlen* ha estat concebut amb un enfocament didàctic i lingüístic per conèixer de més a prop tres realitats diverses (Espanya, Itàlia i Grècia), i particularment Tarragona, Barcelona, Reus, Verona, Venezia, Kalamata, Thuria, Reus i l'antiga Messene. En aquests llocs viuen, estudien i treballen els participants del projecte europeu ARCHAEO SCHOOL FOR THE FUTURE, finançat per la UE en l'àmbit del projecte ERASMUS+ durant el trienni 2105-2018. Amb l'ajuda d'aquest instrument es pretén obrir un diàleg entre els estudiants, els docents, la família, i també amb tots aquells que entrin en contacte amb les diverses activitats previstes en la totalitat del projecte.

En el transcurs del trienni els estudiants involucrats tindran manera d'aprendre a conèixer alguns dels llocs arqueològics de la seva ciutat i de les ciutats participants en el projecte, estudiant els monuments tant des del punt de vista històric-artístic com arqueològic, i al mateix temps seran actius en algunes activitats didàctiques integratives, de naturalesa lingüística i digital.

A través de l'anàlisi dels testimonis arquitectònics del passat, i gràcies a l'estudi de les llengües parlades en els tres països participants, es pretén:

1. Fomentar la sensibilitat en relació amb el patrimoni arqueològic; prendre consciència, els joves, de l'importància de les traces del passat que han arribat fins a nosaltres; promoure la protecció i la valoració dels descobriments arqueològics així com dels instruments lingüístics;
2. Aprendre a utilitzar d'una manera activa la pròpia llengua en el respecte de la tradició històrico-lingüística; aprendre a conèixer elements de base de les llengües dels països involucrats en el projecte amb la finalitat de reflectir el seu valor comunicatiu, humà, històric, ideològic i polític de les llengües, respectar el multilingüisme europeu i raonar sobre les llengües que en el present i en el passat tenen (o han tingut) un rol de llengua vehicular (avui dia utilitzem l'anglès estàndard per entendre'ns, però considerem que és necessari que els joves sàpiguen que en el passat el grec i el llatí, com també l'italià o l'espanyol, han tingut un gran rol polític, cultural i ideològic).

Per tal de desenvolupar el projecte de manera homogènia hem preferit focalitzar l'atenció en els teatres romans existents a les ciutats participants i hem decidit oferir l'oportunitat de rebre lliçons específiques d'iniciació lingüística en les quatre llengües parlades en aquests països: italià, espanyol, català i grec. En una segona fase es crearà també unes sessions d'aprofundiment dedicades al grec i al llatí, llengües de les quals se'n deriven les actuals llengües parlades.

El contacte entre les escoles té com a finalitat aprofundir en el coneixement dels monuments seleccionats. Determinar en la consciència dels participants la necessitat del passat i del present, per així transmetre a les noves generacions la percepció de continuïtat que ens permetrà una millor convivència amb nosaltres mateixos i amb tot allò que ha perdurat. Inevitablement, una part d'aquest diàleg serà en anglès. L'anglès és, en efecte, la llengua franca comuna del tercer mil·lenni i els nostres alumnes, nascuts al voltant del 2000, necessitaran ser iniciats en el respecte i en la valoració del multilingüisme.

El diàleg entre els participants del programa es desenvoluparà, doncs, en les quatre llengües parlades (així com també en anglès). Les pàgines següents tenen el propòsit d'oferir informació bàsica referent als llocs dels participants i promoure la creació d'una nova sensibilitat en la comparació de l'entorn natural, històrico-lingüístic i històrico-cultural.

Cerquem raonar, conjuntament amb els estudiants, el fet que la “cadena històrico-lingüística i arqueològica” que ens uneix ha de garantir la protecció de la continuïtat amb el passat, el respecte pel present i la creació d’una nova consciència del nostre deure cap al futur.

Durant el viatge entre les llengües i els diversos països tindrem com a guies sis amics ideals.

Enric, professor, 38 anys, de Tarragona

Maria José, 15 anys, estudiant, de Tarragona

Paolo, arqueòleg, 43 anys, de Verona

Carla, 16 anys, estudiant, de Verona

Elena, 36 anys, investigadora, de Kalamata

Kostas, 16 anys, estudiant, de Kalamata.

Els nostres amics no existeixen en realitat, però tenen molts elements en comú amb els nois i els docents del programa.

Som-hi, doncs, a passar-ho bé!

La responsabilitat científica del material didàctic proposat pels cursos lingüístics en l’àmbit del projecte ARCHAEOSCHOOL FOR THE FUTURE és de Caterina Carpinato.

Les unitats didàctiques per la llengua neogrega són previstes pels cicles de 40 hores a l’any d’integració lingüística; per l’italià, el català i l’espanyol són previstos, en canvi, cicles de 10 hores l’any. Els participants (italians i espanyols), doncs, tenen 60 hores d’iniciació lingüística (40 de neogrec, 10 de català i 10 d’espanyol/castellà). Els parlants de llengües neolatines tenen ja elements bàsics de coneixença gràcies a l’origen comú de les seves llengües, en canvi la iniciació a la llengua neogrega per part dels estudiants italians i espanyols és més complexa. Els nois amb grec com a llengua materna, en canvi, tindran cicles de classes d’italià, català i castellà sumant un total de 60 hores (en línia).

Han col·laborat en l’elaboració de les unitats didàctiques:

Tatiana Bovo, Eleni Galani, Eugenia Liosatou, Eliana Mescalchin, Ariadna Carbó Molven, Kyriaki Tsoumaka.

Giulia Allegro, Alicia Martinez Crespo.

PRIMERA UNITAT

Tarragona

Presentació

1. Enric: Aquest és l'amfiteatre romà de Tarragona.
2. Maria José: Veig el mar.
3. Paolo: Això són les antigues ruïnes romanes.
4. Kostas: Jo estudio i comprenc. Respecto, protegeixo l'entorn i transmeto als altres i a les següents generacions el nostre patrimoni històric, arqueològic i lingüístic.

Activitat

Subratllo amb el **vermell** les paraules similars a la meua llengua.

Subratllo amb el **verd** aquelles diferents.

Subratllo amb el **blau** aquelles d'origen grec.

Diàleg

Carla: Hola! Com et dius?

Maria José: Em dic Maria José. I tu?

Carla: Jo em dic Carla. Quants anys tens?

Maria José: Quinze.

Carla: Jo setze.

Maria José: D'on ets?

Carla: Jo sóc de Verona.

Maria José: Jo visc a Tarragona però la meua família és de Reus.

Verbs

Jo		tinc	sóc	
Tu	et dius		ets	vius
Ell/ella	es diu	té		viu

Números

1	u, un, una	8	vuit	15	quinze
2	dos, dues	9	nou	16	setze
3	tres	10	deu	17	disset
4	quatre	11	onze	18	divuit
5	cinc	12	dotze	19	dinou
6	sis	13	tretze	20	vint
7	set	14	catorze	0	zero

Salutacions i comiats

Ja ens veurem!		Hola bon dia!		Bon dia!
	Fins aviat!		Bona nit!	Petons!
Hola!	Bona nit!			<i>Ciao!</i>
Què tal?		Apa, fins després!		A reveure!
	Adéu!	Ei!	Cuida't!	Com estàs?

SALUTACIONS

- Hola

COMIATS

- Adéu

-

SEGONA UNITAT

REUS

Presentació

1. Enric: Reus és una ciutat de Catalunya.
2. És una ciutat amb monuments moderns.
3. És una ciutat amb pocs turistes.
4. És una ciutat molt interessant per l'anomenada *Ruta del modernisme*.

Activitat

Subratllo amb el **vermell** les paraules similars a la meua llengua.

Subratllo amb el **verd** aquelles diferents.

Subratllo amb el **blau** aquelles d'origen grec.

Diàleg

Kostas: Però a on és, Reus?

Elena: Quants habitants hi ha?

Carla: Quin és el plat típic de Reus?

Paolo: Tinc gana...

Carla: Ei, no llancis els papers a terra!

Verbs

Jo	em dic		sóc	visc
Tu	et dius	tens		
Ell/ella		té	és	viu

Números

20	vint	27	vint-i-set	40	quaranta
21	vint-i-u	28	vint-i-vuit	50	cinquanta
22	vint-i-dos	29	vint-i-nou	60	seixanta
23	vint-i-tres	30	trenta	70	setanta
24	vint-i-quatre	31	trenta-u	80	vuitanta
25	vint-i.cinc	32	trenta-dos	90	noranta
26	vint-i-sis	33	trenta-tres	100	cent

Dies de la setmana

Catalano	castillano	italiano	ελληνικά
dilluns			
dimarts			
dimecres			
dijous			
divendres			
dissabte			
diumenge			

Català	castellà	italià	grec
--------	----------	--------	------

TERCERA UNITAT

KALAMATA

Presentació

Carla: Ja hi som, hem arribat a Grècia, al Peloponès.

Kostas: Kalamata és una ciutat important que dona al mar.

Paolo: En el segle XIV, el Peloponès, anomenat Morea, va estar durant un cert període ocupat pels catalans.
Us donaré referències bibliogràfiques sobre els fets.

Prop de Kalamata hi ha l'important indret arqueològic de Messene. A la ciutat hi ha també restes medievals.

Enric: Ei, Paolo, teniu problemes amb l'aigua?

Activitat

Subratllo amb el **vermell** les paraules similars a la meua llengua.

Subratllo amb el **verd** aquelles diferents.

Subratllo amb el **blau** aquelles d'origen grec.

Diàleg

1. Has estat mai a Grècia?
2. Has vist mai les lletres gregues?
3. Mira un bitllet d'EURO. Saps qui era Europa a la mitologia?
4. Una noia oriental raptada pel pare dels déus, Zeus, sota la forma d'un toro.

Europa i el toro en un vas àtic del segle V

Verbs

Jo	em dic	tinc	sóc	visc
Tu	et dius	tens	ets	vius
Ell/ella	es diu	té	és	viu
Nosaltres	ens diem	tenim	som	vivim
Vosaltres	us dieu	teniu	sou	viviu
Ells/elles	es diuen	tenen	són	viuen

Números

100	cent	1000	mil
101	cent u	2000	dos mil
102	cent dos	10.000	deu mil
200	dos-cents	100.000	cent mil
300	tres-cents	400.000	quatre-cents mil
400	quatre-cents	1.000.000	un milió
482	quatre-cents vuitanta-dos	7.451.293	set milions quatre-cents cinquanta-un mil dos-cents noranta-tres

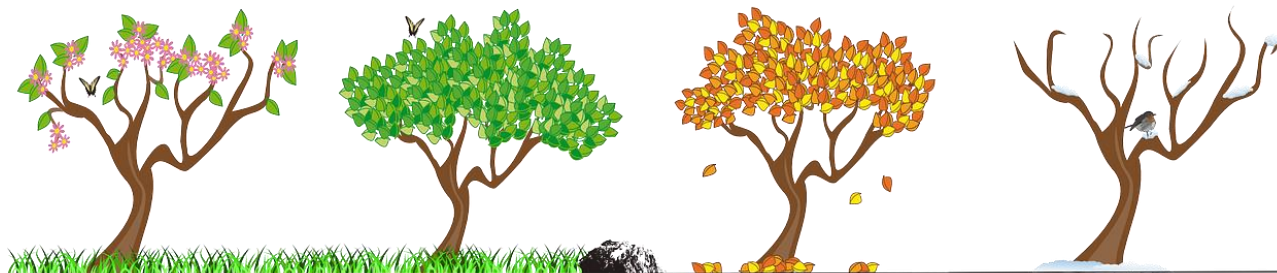
Estacions i mesos de l'any

la primavera

l'estiu

la tardor

l'hivern

3- març

6- juny

9- setembre

12- desembre

4- abril

7- juliol

10- octubre

1- gener

5- maig

8- agost

11- novembre

2- febrer

QUARTA UNITAT

VERONA

Presentació

1. Apa, som a Verona.
2. Veig el teatre romà i el riu Adige.
3. Pels estrangers Verona és la ciutat de Romeu i Julieta.
4. A Verona hi ha un gran amfiteatre romà utilitzat a l'estiu per a espectacles musicals.

Activitat

Subratllo amb el **vermell** les paraules similars a la meua llengua.

Subratllo amb el **verd** aquelles diferents.

Subratllo amb el **blau** aquelles d'origen grec.

Diàleg

Kostas: A mi m'agrada...

Carla: Estic enamorada de...

Maria José: Estic gelosa de...

Kostas: Estic boig per ...

Carla: Va, vine amb nosaltres... els amics també hi som per això.

Maria José: L'amor no és cosa d'un sol ús.

Kostas: L'amor no es recicla.

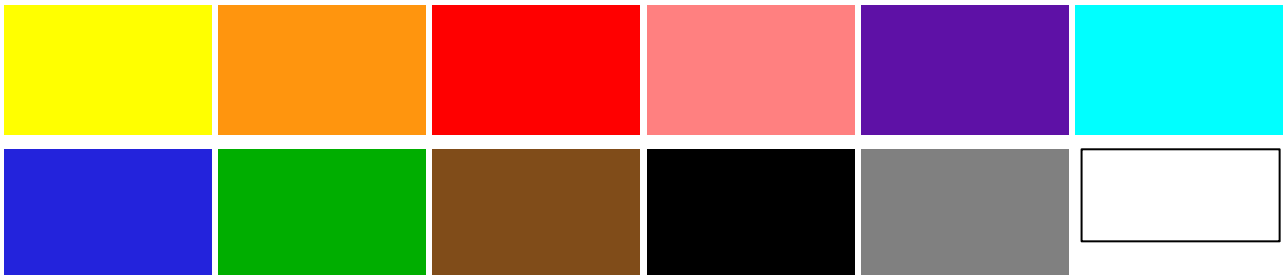
Carla: Els sentiments, com l'aigua i l'aire, són preciosos i no s'han d'ofendre.

Verbs

Jo	estic	vaig	veig	estimo
Tu	estàs	vas	veus	estimes
Ell/ella	està	va	veu	estima
Nosaltres	esteu	anem	veiem	estimem
Vosaltres	estem	aneu	veieu	estimeu
Ells/elles	estan	van	veuen	estimen

Colors

g_____ t_____ v_____ r_____ l_____ b_____

b_____ v_____ m_____ n_____ g_____ b_____

blanc – blau clar – blau fosc – gris – groc – lila – marró – negre – rosa – taronja – verd – vermell

Aprofundiment:

1. Els catalans a Grècia i al Peloponès
2. Les especialitats culinàries de Catalunya
3. El mite d'Europa
4. Catullo

1. Els catalans a Grècia i al Peloponès

El famós historiador català **Antoni Rubió i Lluch** (1855-1937) ha estudiat la presència dels catalans a la Grècia del segle XIV.

La expedición y dominación de los catalanes en Oriente juzgados por los griegos (1887).

Los catalanes en Grecia: últimos años de su dominación, cuadros históricos, Madrid, Voluntad, 1927.

Es pot aprofundir sobre el tema llegint un article en anglès de H. W. Hazard (editor) *The fourteenth and fifteenth centuries* (1975), consultable en línia:

<http://digicoll.library.wisc.edu/cgi-bin/History/History-idx?type=div&did=History.CrusThree.i0018&isize=M>.

La presència catalana a Grècia es data des del 1311 fins el 1380.

2. Les especialitats culinàries de Catalunya

- pa amb tomaca
- escalivada
- menjablanc

3. El mite d'Europa

La princesa Europa, filla del rei dels fenicis (qui regnava en el territori de l'actual Líban i comprenia les ciutats de Tiro i de Sidone), se'n va a la platja amb les amigues i les serventes. Allà hi troba un toro blanc, suau i bellíssim. Europa puja sobre l'animal i aquest es llança cap al mar, transportant la noia fins a l'illa de Creta. Aquí reprèn el seu verdader aspecte: Zeus, el pare dels déus. El mite continua amb la història dels germans d'Europa, que surten a la recerca de la germana: Cadmo arriba a la Grècia continental, funda Tebes i transmet l'alfabet fenici als grecs.

El mite representa un moviment de civilització d'Orient a Occident.

4. Catul, poeta llatí que va néixer a Verona l'any 84 a.C. I va morir l'any 54 a.C., ha deixat un ric repertori de poesies amoroses.

CARMEN 5

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,

Rumoresque senum severiorum

Omnes unius aestimemus assis!

Soles occidere et redire possunt: 5

Nobis, cum semel occidit brevis lux,

Nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum, 10
Dein, cum milia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus inuidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

CARMEN 85

Odi et amo. Quare id faciam fortasse requiris.
Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Traducció al català de Jaume Medina (Vic, 1949)

Filòleg, poeta i traductor, doctor a la Universitat Autònoma de Barcelona.

Cant 5

Visquem, Lesbia meva, i estimem-nos;
i els xafardeigs dels vells malagradosos
avaluem-los tots al preu d'un as.
Els sols es poden pondre i tornar a néixer:
quan la llum breu se'ns ha post, a nosaltres
ens cal, només, dormir una nit eterna.
Ara fes-me mil besos, després cent,
després mil més i cent una altra volta,
després, encara, mil i després cent.
Llavors, quan n'hàgim fets ja molts milers,
perdrem el compte a fi de no saber-los
o perquè cap malvat no ens tingui enveja
quan sàpiga que ens hem fet tants de besos.

Cant 85

Amo i odio. Per què faig això, demanes tal volta?
No ho sé pas, però així és i en tinc gran turment.

Jaume Medina

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

El manual *También las piedras hablan* ha sido pensado con un enfoque didáctico y lingüístico para conocer de cerca tres realidades diferentes (España, Italia y Grecia), y particularmente Tarragona, Barcelona, Reus, Verona, Venezia, Kalamata, Thuriay la antiga Messene. En estos lugares viven, estudian y trabajan los participantes en el proyecto europeo ARCHAEO SCHOOL FOR THE FUTURE, financiado por la UE en el ámbito del proyecto ERASMUS+ para el trienio 2015-2018. Con la ayuda de este instrumento se pretende abrir un diálogo entre estudiantes, docentes y familia, pero también entre todos aquellos que entren en contacto con las diferentes actividades previstas en la totalidad del proyecto.

El el transcurso del trienio los estudiantes involucrados tendrán modo de aprender a conocer algunos de los lugares arquitectónicos de su ciudad y de las ciudades participantes en el proyecto, estudiando los monumentos tanto del punto de vista histórico-artístico como arqueológico, y al mismo tiempo serán activos en algunas actividades didácticas integrativas, de naturaleza lingüística y digital.

A través del análisis de los testigos arquitectónicos del pasado, y gracias al estudio de las lenguas habladas en los tres países participantes, se pretende:

1. Fomentar la sensibilidad en relación al patrimonio arqueológico; tomar conciencia, los jóvenes, de la importancia de las huellas del pasado que han llegado hasta nosotros; promover la protección y la valoración de los descubrimientos arqueológicos y también de los instrumentos lingüísticos;
2. Aprender a utilizar de una manera activa la propia lengua en el respeto a la tradición histórico-lingüística; aprender a conocer elementos base de las lenguas de los países involucrados en el proyecto con el fin de reflejar su valor comunicativo, humano, histórico, ideológico y político, respetar el multilingüismo europeo y razonar sobre las lenguas que en el presente y en el pasado tienen (o han tenido) un rol de lengua vehicular (hoy en día utilizamos el inglés estándar para entendernos, pero consideramos que es necesario que los jóvenes sepan que en el pasado el griego y el latín, así como el italiano y el español han tenido un importante rol político, cultural e ideológico).

Con el fin de desarrollar el proyecto tan homogéneo como sea posible, hemos preferido focalizar la atención en los teatros romanos existentes en las ciudades participantes y hemos decidido ofrecer la oportunidad de recibir lecciones específicas de iniciación lingüística en las cuatro lenguas habladas en estos países: italiano, español, catalán y griego. En una segunda fase se creará también unas sesiones de profundización dedicadas al griego y al latín, lenguas de las cuales derivan las actuales lenguas habladas.

El contacto entre las escuelas tiene como finalidad la profundización del conocimiento de los monumentos seleccionados. Determinar en el conciencia de los participantes la necesidad del pasado y del presente, para así transmitir a las nuevas generaciones la percepción de continuidad que nos permitirá una mejor convivencia con nosotros mismos y con todo lo que ha perdurado desde el

pasado. Una parte de este diálogo será necesariamente en inglés. El inglés es, en efecto, la lengua franca comuna del tercer milenio y nuestros alumnos, nacidos alrededor del 2000, tendrán la necesidad de ser iniciados en el respeto y la valoración del multilingüismo.

El diálogo entre los participantes del programa se desarrollará, pues, en las cuatro lenguas habladas (y también en inglés). Las siguientes páginas se proponen ofrecer información básica referente a los lugares de los participantes, así como promover la creación de una nueva sensibilidad en la comparación del entorno natural, histórico-lingüístico e histórico-cultural.

Buscamos razonar, conjuntamente con los estudiantes, el hecho de que la “cadena histórico-lingüística y arqueológica” que nos une tiene que garantizar la protección de la continuidad con el pasado, el respeto al presente y la creación de una nueva conciencia de nuestro deber hacia el futuro.

Durante el viaje entre las lenguas y los distintos países tendremos como guías a seis amigos ideales.

Enric, profesor, 38 años, de Tarragona

María José, 15 años, estudiante, de Tarragona

Paolo, arqueólogo, 43 años, de Verona

Carla, 16 años, estudiante, de Verona

Elena, 36 años, investigadora, de Kalamata

Kostas, 16 años, estudiante, de Kalamata.

Nuestros amigos no existen en realidad, pero tienen muchos elementos en común con los chicos y docentes del programa.

¡Adelante, pues, y a pasarlo bien!

La responsabilidad científica del material didáctico propuesto para los cursos lingüísticos en el ámbito del proyecto ARCHAEOSCHOOL FOR THE FUTURE es de Caterina Carpinato.

Las unidades didácticas para la lengua neogriega son previstas para ciclos de 40 horas el año de integración lingüística; para el italiano, el catalán y el español son previstos, en cambio, ciclos de 10 horas el año. Los participantes (italianos y españoles) tienen, pues, 60 horas de iniciación lingüística (40 de neogriego, 10 de catalán y 10 de español). Los hablantes de lenguas neolatinas tienen ya elementos de conocimiento de base gracias al mismo origen de sus lenguas, en cambio la iniciación a la lengua neogriega de parte de los estudiantes italianos y españoles es más complejo. Los chicos que tienen el griego como primera lengua, por otra parte, recibirán ciclos de clases de italiano, catalán y español sumando un total de 60 horas (en línea).

Han colaborado en la elaboración de las unidades didácticas:

Tatiana Bovo, Eleni Galani, Eugenia Liosatou, Eliana Mescalchin, Ariadna Carbó Molven, Kyriaki Tsoumaka.

Giulia Allegro, Alicia Martínez Crespo.

PRIMERA UNIDAD

Tarragona

Presentación

1. Enric: Este es el anfiteatro romano de Tarragona.
2. Maria José: Veo el mar.
3. Paolo: Aquí tenemos las antiguas ruinas romanas.
4. Kostas: Yo estudio y comprendo. Respeto, protejo el entorno y transmito a los demás y a las generaciones siguientes nuestro patrimonio histórico, arqueológico y lingüístico.

Actividad

- Subrayo con el **rojo** las palabras similares en mi lengua.
- Subrayo con el **verde** las que son diferentes.
- Subrayo con el **azul** aquellas de origen griego.

Diálogo

- Carla:** ¡Hola! ¿Cómo te llamas?
- Maria José:** Me llamo María José. ¿Y tú?
- Carla:** Yo me llamo Carla. ¿Cuántos años tienes?
- MariaJosé:** Quince.
- Carla:** Yo dieciséis.
- MariaJosé:** ¿De dónde eres?
- Carla:** Yo soy de Verona.
- MariaJosé:** Yo vivo en Tarragona, pero mi familia es de Reus.

Verbos

Yo		tengo	soy	
Tú	me llamo		eres	vives
Él/ella	se llama	tiene		vive

Números

1	uno, una
2	dos
3	tres
4	cuatro
5	cinco
6	seis
7	siete

8	ocho
9	nueve
10	diez
11	once
12	doce
13	trece
14	catorce

15	quince
16	dieciséis
17	diecisiete
18	dieciocho
19	diecinueve
20	veinte
0	cero

Saludos y despedidas

¡Hasta luego!	¡Hola!	¡Besos!
¡Nos vemos!	¡Buenas noches!	¡Buenos días!
		¡Chao!
¡Adiós!	¡Hasta pronto!	¿Qué tal?
¿Cómo estás?	¡Eh!	¡Cuidate!

SALUDOS

DESPEDIDAS

SEGUNDA UNIDAD

REUS

Presentación

1. Enric: Reus es una ciudad de Cataluña.
2. Es una ciudad con monumentos modernos.
3. Es una ciudad con pocos turistas.
4. Es una ciudad muy interesante debido a la *Ruta del modernismo*.

Actividad

- Subrayo con el **rojo** las palabras similares en mi lengua.
- Subrayo con el **verde** las que son diferentes.
- Subrayo con el **azul** aquellas de origen griego.

Diálogo

Kostas: ¿Pero dónde está, Reus?

Elena: ¿Cuántos habitantes tiene?

Carla: ¿Cuál es el plato típico de Reus?

Paolo: Tengo hambre...

Carla: ¡Eh, no tires los papeles al suelo!

Verbos

Yo	me llamo		soy	vivo
Tú	te llamas	tienes		
Él/ella		tiene	es	vive

Números

20	veinte	27	veintisiete	40	cuarenta
21	veintiuno	28	veintiocho	50	cincuenta
22	veintidós	29	veintinueve	60	sesenta
23	veintitrés	30	treinta	70	setenta
24	veinticuatro	31	treinta y uno	80	ochenta
25	veinticinco	32	treinta y dos	90	noventa
26	veintiséis	33	treinta y tres	100	cien

Días de la semana

ESPAÑOL	ITALIANO	CATALÀN	ΕΛΛΗΝΙΚΑ
lunes			
martes			
miércoles			
jueves			
viernes			
sábado			
domingo			

TERCERA UNIDAD

KALAMATA

Presentación

1. **Carla:** Ya estamos, hemos llegado a Grecia, al Peloponeso.
2. **Kostas:** Kalamata es una ciudad importante que da al mar.
3. **Paolo:** En el siglo XIV el Peloponeso, llamado Morea, estuvo durante un cierto periodo ocupado por los catalanes. Os daré indicaciones bibliográficas acerca de estos hechos.
4. **Elena:** Cerca de Kalamata se encuentra el importante yacimiento arqueológico de Messene. En la ciudad hay también restos medievales.
5. **Enric:** Eh, Paolo, ¿tenéis problemas con el agua?

Actividad

Subrayo con el **rojo** las palabras similares en mi lengua.

Subrayo con el **verde** las que son diferentes.

Subrayo con el **azul** aquellas de origen griego.

Diálogo

MaríaJosé: ¿Has estado alguna vez en Grecia?

Kostas: ¿Has visto alguna vez las letras griegas?

Elena: Mira un billete de EURO. ¿Sabes quién era Europa en la mitología?

Carla: Una joven oriental raptada por el padre de los dioses, Zeus, bajo la forma de un toro.

Europa y el toro en un vaso ático del siglo V

Verbos

Yo	me llamo	tengo	soy	vivo
Tú	te llamas	tienes	eres	vives
Él/ella	se llama	tiene	es	vive
Nosotros/nosotras	nos llamamos	tenemos	somos	vivimos
Vosotros/vosotras	os Llamáis	tenéis	sois	vivís
Ellos/ellas	se Llaman	tienen	son	viven

Números

100	cien	1000	mil
101	ciento uno	2000	dos mil
102	ciento dos	10.000	diez mil
200	doscientos	100.000	cien mil
300	trescientos	400.000	cuatrocientos mil
400	cuatrocientos	1.000.000	un millón
482	cuatrocientos ochenta y dos	7.451.293	siete millones cuatrocientos cincuenta y un mil doscientos noventa y tres

Estaciones y meses del año

la primavera

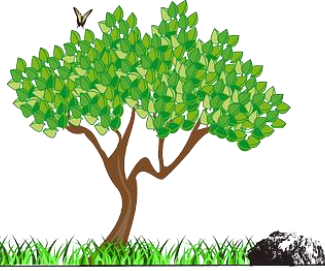

3- marzo

4- abril

5- mayo

el verano

6- junio

7- julio

8- agosto

el otoño

9- septiembre

10- octubre

11- noviembre

el invierno

12- diciembre

1- enero

2- febrero

CUARTA UNIDAD

VERONA

Presentación

1. Paolo: Bueno, estamos en Verona.
2. Enric: Veo el teatro romano y el río Adigio.
3. Maria José: Para los extranjeros Verona es la ciudad de Romeo y Julieta.
4. Carla: En Verona hay un gran anfiteatro romano usado en verano para espectáculos musicales.

Actividad

Subrayo con el **rojo** las palabras similares en mi lengua.

Subrayo con el **verde** las que son diferentes.

Subrayo con el **azul** aquellas de origen griego.

Diálogo

Kostas: A mí me gusta...

Carla: Estoy enamorada de

Maria José: Estoy celosa de...

Kostas: Estoy loco por...

Carla: Vamos, ven con nosotros... los amigos sirven también para eso.

Maria José: El amor no se puede usar y tirar.

Kostas: El amor no se recicla.

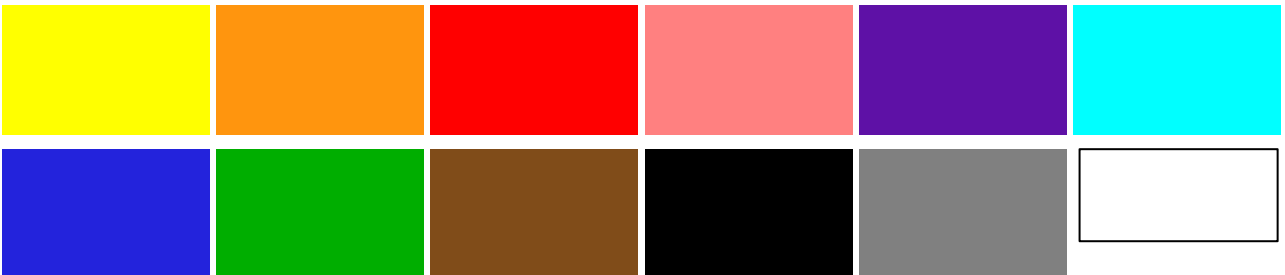
Carla: Los sentimientos, como el agua y el aire, son preciosos y no se deben ofender.

Verbos

Yo	estoy	voy	veo	quiero
Tú	estás	vas	ves	quieres
Él/ella	está	va	ve	quiere
Nosotros/nosotras	estamos	vamos	vemos	queremos
Vosotros/vosotras	estáis	vais	veis	queréis
Ellos/ellas	están	van	ven	quieren

Colores

a _____ n _____ r _____ r _____ l _____ a _____

a _____ v _____ m _____ n _____ g _____ b _____

amarillo – azul claro – azul oscuro – blanco – gris – lila – marrón – naranja – negro – rojo – rosa – verde

Profundización:

1. Los catalanes en Grecia y en el Peloponeso
2. Las especialidades culinarias de Cataluña
3. El mito de Europa
4. Catulo

1. Los catalanes en Grecia y en el Peloponeso

El famoso historiador catalán **Antoni Rubió i Lluch** (1855-1937) ha estudiado la presencia de los catalanes en la Grecia del siglo XIV.

La expedición y dominación de los catalanes en Oriente juzgados por los griegos (1887).

Los catalanes en Grecia: últimos años de su dominación, cuadros históricos, Madrid, Voluntad, 1927.

Se puede profundizar acerca del tema leyendo un artículo en inglés de H. W. Hazard (editor)

The fourteenth and fifteenth centuries (1975), consultable en línea:

<http://digioll.library.wisc.edu/cgi-bin/History/History-idx?type=div&did=History.CrusThree.i0018&isize=M>.

La presencia catalana en Grecia data desde el 1311 hasta el 1380.

2. Las especialidades culinarias de Cataluña

- pa amb tomaca
- escalivada
- menjablanc

3. El mito de Europa

La princesa Europa, hija del rey de los fenicios (quien reinaba en el territorio del actual Líbano y abarcaba las ciudades de Tiro y de Sidón), se va a la playa con las amigas y las sirvientas. Allí encuentra un toro blanco, suave y precioso. Europa sube sobre el animal y este se va hacia el mar, transportando a la joven hasta la isla de Creta. Allí retoma su verdadero aspecto: Zeus, el padre de los dioses. El mito continúa con la historia de los hermanos de Europa, quienes salen en búsqueda de la hermana: Cadmo llega a la Grecia continental, funda Tebas y transmite el alfabeto fenicio a los griegos.

El mito representa el movimiento de civilización de Oriente a Occidente.

4. Catulo, poeta latino nacido en Verona, en el 84 a. C. y murió en el año 54 a. C. ci dejó un rico repertorio de poemas sobre el amor.

CARMEN 5

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,
Rumoresque senum severiorum
Omnes unius aestimemus assis!
Soles occidere et redire possunt: 5
Nobis, cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua una dormienda.
Da mi basia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein secunda centum,
Deinde usque altera mille, deinde centum, 10
Dein, cum milia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus invidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

CARMEN 85

Odi et amo. Quare id faciam fortasse requiris.
Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Traducción de Juan Manuel Rodríguez Tobal (Zamora, 1962).
Poeta, traductor, editor y profesor de lenguas clásicas.

Canto 5

Vivamos, Lesbia mía, y amemos:
los rumores severos de los viejos
que no valgan ni un duro todos juntos.
Se pone y sale el sol,
mas a nosotros, apenas se nos pone la luz breve,
sola noche sin fin dormir nos toca.
Pero dame mil besos, luego ciento,

después mil otra vez, de nuevo ciento,
luego otros mil aún, y luego ciento...
Después, cuando sumemos muchos miles,
confundamos la cuenta hasta perderla,
que hechizarnos no pueda el envidioso
al saber el total de nuestros besos.

Canto 85

Odio y amo Quizá te preguntes cómo puedo hacer eso.
No lo sé. Pero es lo que siento, y me torturo.
Juan Manuel Rodríguez Tobal

**Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
También las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε**

Anche le pietre parlano
També les pedres parlen
Tambièn las piedras hablan
Και οι πέτρες μιλάνε

Το εγχειρίδιο «Και οι Πέτρες Μιλάνε» δημιουργήθηκε ως ένα διδακτικό και γλωσσολογικό εργαλείο για να γίνουν γνωστές τρεις διαφορετικές πραγματικότητες που αφορούν στην Ισπανία, την Ιταλία και την Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στις πόλεις Ταραγόνα, Ρέους, Βερόνα, Βενετία, Καλαμάτα, Θούρια και Αρχαία Μεσσήνη. Σε αυτά τα μέρη ζουν, σπουδάζουν και εργάζονται οι συμμετέχοντες στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα Archaeoschoolforthe future, το οποίο χρηματοδοτεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ για την τριετία 2015-2018.

Με τη βοήθεια αυτού του εργαλείου ανοίγεται ένας διάλογος ανάμεσα σε μαθητές, καθηγητές, γονείς, αλλά και σε όλους όσους έρχονται σε επαφή με τις διάφορες δραστηριότητες που προβλέπει το πρόγραμμα.

Κατά τη διάρκεια αυτών των τριών ετών οι μαθητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα θα έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν κάποια αρχαιολογικά μνημεία των πόλεών τους, καθώς και των άλλων πόλεων που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, μελετώντας τα μνημεία τόσο από πλευράς ιστορικο-καλλιτεχνικής όσο και αρχαιολογικής. Ταυτόχρονα, θα ξεκινήσουν σε ορισμένες επιπρόσθετες δραστηριότητες, που έχουν να κάνουν με τη γλώσσα, καθώς και με τον ψηφιακό κόσμο. Μέσω της ανάλυσης των αρχιτεκτονικών μαρτυριών του παρελθόντος, και χάρη στη μελέτη των ομιλουμένων γλωσσών στις τρεις χώρες που συμμετέχουν, γίνεται προσπάθεια:

1. Να δημιουργηθεί η ευαισθησία απέναντι στην αρχαιολογική κληρονομιά. Επίσης, να συνειδητοποιήσουν οι νέοι το πόσο σημαντικά είναι τα ίχνη του παρελθόντος που φτάνουν μέχρι και τις μέρες μας. Παράλληλα, να προωθηθεί η προστασία και η αξιοποίηση των αρχαιολογικών ευρημάτων, καθώς και του γλωσσικού εργαλείου.
2. Να μάθουν να χρησιμοποιούν με τρόπο ενεργό τη γλώσσα τους σε σχέση με την ιστορικό-γλωσσική παράδοση. Να αξιοποιούν τη γνώση βασικών στοιχείων των γλωσσών των χωρών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, με σκοπό να προβληματιστούν σχετικά με την επικοινωνιακή, ανθρωπιστική, ιστορική, ιδεολογική και πολιτική αξία των γλωσσών. Να γίνει σεβαστή η ευρωπαϊκή πολυγλωσσία και να συλλογιστεί κανείς σχετικά με τις γλώσσες, οι οποίες στο παρόν και το παρελθόν έχουν (ή είχαν) τον ρόλο της *lingua franca*. Σήμερα χρησιμοποιούμε τα Αγγλικά προκειμένου να συνεννοηθούμε, αλλά είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε ότι στο παρελθόν τα ελληνικά, τα λατινικά, καθώς και τα ιταλικά και τα ισπανικά είχαν ένα σημαντικό πολιτικό, πολιτιστικό και ιδεολογικό ρόλο.

Προκειμένου να γίνει το πρόγραμμα πιο ομοιογενές επιλέξαμε να εστιάσουμε την προσοχή πάνω στα αρχαία ρωμαϊκά θέατρα που υπάρχουν στις συμμετέχουσες πόλεις και αποφασίσαμε να προσφέρουμε την ευκαιρία να υπάρχουν ειδικά μαθήματα ώστε να υπάρξει μια προσέγγιση στις τέσσερις γλώσσες που μιλούνται στις χώρες που συμμετέχουν: ιταλικά, ισπανικά, καταλανικά και ελληνικά. Σε δεύτερη φάση θα υπάρξει κι ένα δεύτερο κομμάτι εμβάθυνσης, αφιερωμένο στα αρχαία ελληνικά και τα λατινικά, απ' όπου προέρχονται οι σημερινές γλώσσες που μιλούνται.

Ο διάλογος μεταξύ των σχολείων έχει ως στόχο την εμβάθυνση της γνώσης των μνημείων που έχουν επιλεγεί, καθώς και να καθορίσει τις γνώσεις των συμμετεχόντων την ανάγκη της κηδεμονίας του παρελθόντος και του παρόντος, προκειμένου να διαδοθεί στις νέες γενιές πως η αντίληψη της συνέχειας θα πρέπει να οδηγεί σε μια πιο ήρεμη συνύπαρξη με εμάς τους ίδιους και με ό,τι έχουμε λάβει από το παρελθόν. Αναγκαστικά ο διάλογος θα είναι, εν μέρει, στα αγγλικά. Τα Αγγλικά είναι ήδη μια κοινή **lingua franca** της τρίτης χιλιετίας και οι μαθητές μας, γεννημένοι γύρω στο 2000, πρέπει να αρχίσουν να μαθαίνουν να σέβονται και να αξιοποιούν την πολυγλωσσία.

Οπότε, ο διάλογος μεταξύ των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα γίνεται στις τέσσερις γλώσσες που μιλούνται στις χώρες αυτές. Οι ακόλουθες σελίδες έχουν ως σκοπό να δώσουν βασικές πληροφορίες σχετικές με τις συμμετέχουσες χώρες και προσβλέπει στην ευαισθητοποίηση απέναντι στο ιστορικο-γλωσσικό και ιστορικο-πολιτιστικό και φυσικό τους περιβάλλον.

Εμείς προσπαθούμε να προβληματιστούμε, μαζί με τους μαθητές, πάνω στην «ιστορικο-γλωσσική και αρχαιολογική αλυσίδα» που μας ενώνει, για να εγγυηθούμε την προστασία της συνέχειας με το παρελθόν, το σεβασμό για το παρόν, καθώς και τη δημιουργία μιας νέας συνείδησης. Το χρέος μας είναι να εγγυηθούμε ένα μέλλον για την ιστορικο-αρχαιολογική κληρονομιά και για τις γλώσσες της Μεσογείου.

Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού μεταξύ των γλωσσών και των διαφορετικών χωρών θα έχουμε ως οδηγό έξι ιδεατούς φίλους.

Enric, καθηγητής, 38 ετών, από την Ταραγόνα

MariaJosè, 15 ετών, μαθήτρια από την Ταραγόνα

Paolo, αρχαιολόγος, 43 ετών, από τη Βερόνα

Carla, 15 ετών, μαθήτρια από τη Βερόνα

Elena, 36 ετών, ερευνήτρια από την Καλαμάτα

Kostas, 16 ετών, μαθητής από την Καλαμάτα.

Οι φίλοι μας δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα, αλλά θα έχουν πολλά κοινά στοιχεία με τα παιδιά και τους καθηγητές του προγράμματος.

Ξεκινάμε και καλή διασκέδαση....

Η επιστημονική ευθύνη του διδακτικού υλικού που προτείνεται για τα μαθήματα των γλωσσών στο πλαίσιο του προγράμματος «Archaeoschool for the future» είναι της καθηγήτριας Caterina Carpinato.

Για τις διδακτικές ενότητες της νέας ελληνικής γλώσσας προβλέπονται κύκλοι γλωσσικής ένταξης 40 ωρών τον χρόνο. Για τα ιταλικά, τα καταλανικά και τα ισπανικά προβλέπονται αντίθετως κύκλοι 10 ωρών ετησίως. Οπότε οι συμμετέχοντες (Ιταλοί και Ισπανοί) έχουν 60 ώρες γλωσσικής προσέγγισης (40 ώρες ελληνικών, 10 καταλανικών και 10 ιταλικών). Οι ομιλούμενες νεολατινικές γλώσσες, έχουν ήδη κοινά βασικά στοιχεία χάρη στις κοινές ρίζες, ενώ πιο σύνθετη είναι η προσέγγιση της νεοελληνικής γλώσσας για τους μαθητές από την Ιταλία και την Ισπανία. Αντιθέτως, οι Έλληνες μαθητές θα έχουν κύκλους μαθημάτων της ιταλικής, καταλανικής και καστιλιάνικης γλώσσας συνολικής διάρκειας 60 ωρών (online).

Στη σύνταξη των διδακτικών ενοτήτων συνεργάστηκαν οι:

Tatiana Bovo, Eleni Galani, Eugenia Liosatou, Eliana Mescalchin, Ariadna Calbo Molvèn, Kyriaki Tsoumaka, Giulia Allegro, Alicia Martinez Crespo.

ΠΡΩΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Ταραγόνα

Παρουσίαση

1. Enric: Αυτό είναι το ρωμαϊκό αμφιθέατρο της Ταραγόνας.
2. MariaJosè: Βλέπω τη θάλασσα.
3. Paolo: Να τα αρχαία ρωμαϊκά ερείπια.
4. Kostas: Εγώ μελετώ και καταλαβαίνω. Σέβομαι, προστατεύω το περιβάλλον και μεταδίδω και στους άλλους και στις επόμενες γενιές την ιστορική, αρχαιολογική και γλωσσική μας κληρονομιά.

Δραστηριότητα

Υπογραμμίζω με **κόκκινο** τις λέξεις που είναι παρόμοιες με τη δική μου γλώσσα.

Υπογραμμίζω με **πράσινο** εκείνες που είναι διαφορετικές.

Υπογραμμίζω με **γαλάζιο** εκείνες που έχουν ελληνική προέλευση.

Διάλογος

Carla: Γεια! Πως σε λένε;

MariaJosè: Με λένε MariaJosè κι εσένα;

Carla: Εγώ λέγομαι Carla. Πόσο χρονών είσαι;

MariaJosè: Δεκαπέντε.

Carla: Εγώ δεκαέξι.

MariaJosè: Από που είσαι;

Carla: Εγώ είμαι από τη Βερόνα.

MariaJosè: Εγώ μένω στην Ταραγόνα, αλλά η οικογένειά μου είναι από το Ρέους.

ΡΗΜΑΤΑ

Εγώ		έχω	είμαι	
Εσύ	ονομάζεσαι		είσαι	ζεις
Αυτός/Αυτή	ονομάζεται			ζει
Εμείς				
Εσείς				
Αυτοί, Αυτές				

ΑΡΙΘΜΟΙ

1		8		15	
2		9		16	
3		10		17	
4		11		18	
5		12		19	
6		13		20	
7		14		0	

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΡΕΟΥΣ

Παρουσίαση

1. Επρίο: Το Ρέους είναι μια πόλη της Καταλονίας.

Είναι μια πόλη με μοντέρνα μνημεία.

Είναι μια πόλη με λίγους τουρίστες.

Είναι μια πόλη πολύ ενδιαφέρουσα για την λεγόμενη διαδρομή του μοντερνισμού.

Δραστηριότητα:

Υπογραμμίζω με κόκκινο τις λέξεις που είναι παρόμοιες με τη δική μου γλώσσα.

Υπογραμμίζω με πράσινο εκείνες που είναι διαφορετικές.

Υπογραμμίζω με γαλάζιο εκείνες που έχουν ελληνική προέλευση.

Διάλογος

Kostas: Μα που βρίσκεται το Ρέους;

Elena: Πόσους κατοίκους έχει;

Carla: Ποιο είναι το παραδοσιακό πιάτο του Ρέους;

Raolo: Εγώ πεινάω....

Elena: Έλα, μη πετάς τα χαρτιά στο πάτωμα...

ΡΗΜΑΤΑ

Εγώ	ονομάζομαι	έχω	είμαι	ζω
Εσύ	ονομάζεσαι	έχεις	είσαι	
Αυτός/Αυτή		έχει	είναι	ζει
Εμείς				
Εσείς				
Αυτοί, Αυτές				

ΑΡΙΘΜΟΙ

20		27		40	
21		28		50	
22		29		60	
23		30		70	
24		31		80	
25		32		90	
26		33		100	

ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	ΙΤΑΛΙΚΑ	ΙΣΠΑΝΙΚΑ	ΚΑΤΑΛΑΝΙΚΑ
Δευτέρα			
Τρίτη			
Τετάρτη			
Πέμπτη			
Παρασκευή			
Σάββατο			
Κυριακή			

ΤΡΙΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Παρουσίαση

Carla: Να 'μαστε, φτάσαμε στην Ελλάδα, στην Πελοπόννησο.

Kostas: Η Καλαμάτα είναι μια σημαντική πόλη δίπλα στη θάλασσα,

Raolo: Το 1300 την Πελοπόννησο, η οποία ονομαζόταν επίσης και Μοριάς, την είχαν καταλάβει για κάποια περίοδο οι Καταλανοί. Θα σας υποδείξω βιβλιογραφία πάνω στο θέμα αυτό. Κοντά στην Καλαμάτα υπάρχει ο σημαντικός αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Μεσσήνης. Στην πόλη υπάρχουν επίσης μεσαιωνικά ερείπια.

Elenic: Έχετε και εσείς προβλήματα με το νερό;

Δραστηριότητα

Υπογραμμίζω με **κόκκινο** τις λέξεις που είναι παρόμοιες με τη δική μου γλώσσα.

Υπογραμμίζω με **πράσινο** εκείνες που είναι διαφορετικές.

Υπογραμμίζω με **γαλάζιο** εκείνες που έχουν ελληνική προέλευση.

Διάλογος

1. Maria José: Έχεις πάει ποτέ στην Ελλάδα;
2. Kostas: Έχει δει ποτέ το ελληνικό αλφάβητο;
3. Elena: Κοίτα ένα χαρτονόμισμα του ΕΥΡΩ. Ξέρεις ποια ήταν η Ευρώπη στη μυθολογία;
4. Carla: Μια κοπέλα από την ανατολή, που κλέφτηκε από τον βασιλιά των θεών, τον Δία, υπό τη μορφή ταύρου.

Λεζάντα: Η Ευρώπη και ο ταύρος από ένα αττικό αγγείο του 5^{ου} αιώνα.

ΡΗΜΑΤΑ

Εγώ	ονομάζομαι	έχω	είμαι	ζω
Εσύ	ονομάζεσαι	έχεις	είσαι	ζεις
Αυτός/Αυτή	ονομάζεται	έχει	είναι	ζει
Εμείς	ονομαζόμαστε	έχουμε	είμαστε	ζούμε
Εσείς	ονομάζεστε	έχετε	είστε	ζείτε
Αυτοί/Αυτές	ονομάζονται	έχουν	είναι	ζουν

ΑΡΙΘΜΟΙ

100		1.000	
101		2.000	
102		10.000	
200		100.000	
300		400.000	
400		1.000.000	
482		7.451.293	

ΕΠΟΧΕΣ ΚΑΙ ΜΗΝΕΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

Άνοιξη

Καλοκαίρι

Φθινόπωρο

Χειμώνας

3- Μάρτιος

4- Απρίλιος

5- Μάιος

6- Ιούνιος

7- Ιούλιος

8- Αύγουστος

9- Σεπτέμβριος

10- Οκτώβριος

11- Νοέμβριος

12- Δεκέμβριος

1- Ιανουάριος

2- Φεβρουάριος

ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΒΕΡΟΝΑ

Παρουσίαση

1. Paolo: Να, είμαστε στη Βερόνα.
2. Enric: Βλέπω το ρωμαϊκό θέατρο και τον ποταμό Άντιτζε.
3. Maria José: Για τους ξένους η Βερόνα είναι η πόλη του Ρωμαίου και της Ιουλιέτας.
4. Carla: Στη Βερόνα υπάρχει μια μεγάλη ρωμαϊκή αρένα, η οποία το καλοκαίρι χρησιμοποιείται για μουσικές παραστάσεις.

Δραστηριότητα

Υπογραμμίζω με **κόκκινο** τις λέξεις που είναι παρόμοιες με τη δική μου γλώσσα.

Υπογραμμίζω με **πράσινο** εκείνες που είναι διαφορετικές.

Υπογραμμίζω με **γαλάζιο** εκείνες που έχουν ελληνική προέλευση.

Διάλογος

Kostas: Είμαι ερωτευμένος με....

Carla: Αγαπώ....

MariaJosé: Ζηλεύω...

Kostas: Χάθηκα....

Carla: Άντε, έλα μαζί μας... οι φίλοι χρειάζονται και σ' αυτές τις καταστάσεις.

MariaJosé: Η αγάπη δεν είναι «μιας χρήσης».

Kostas: Η αγάπη δεν ανακυκλώνεται.

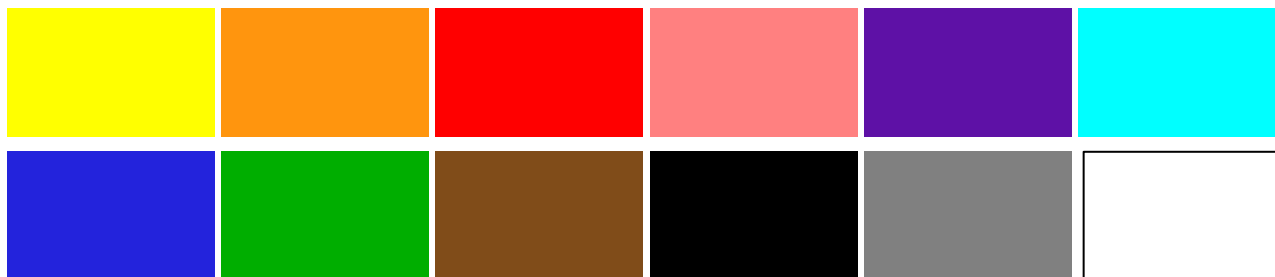
Carla: Τα συναισθήματα, όπως το νερό και ο αέρας, είναι πολύτιμα και πρέπει να είναι σεβαστά.

ΡΗΜΑΤΑ

Εγώ	πηγαίνω	βλέπω	αγαπώ
Εσύ	πηγαίνεις	βλέπεις	αγαπάς
Αυτός/Αυτή	πηγαίνει	βλέπει	αγαπάει
Εμείς	πηγαίνουμε	βλέπουμε	αγαπάμε
Εσείς	πηγαίνετε	βλέπετε	αγαπάτε
Αυτοί/Αυτές	πηγαίνουν	βλέπουν	αγαπούν

ΧΡΩΜΑΤΑ

Πορτοκαλί Γαλάζιο Άσπρο Μπλε Κίτρινο Γκρι Καφέ Μαύρο Ροζ Κόκκινο Πράσινο Μωβ

ΠΙΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

1. Οι Καταλανοί στην Πελοπόννησο
2. Οι σπεσιαλιτέ της Καταλονίας
3. Ο μύθος της Ευρώπης
4. Ο Κάτουλος

1. Οι Καταλανοί στην Ελλάδα και στην Πελοπόννησο

Ο διάσημος καταλανός ιστορικός Antonio Rubió i Lluch (1855-1937) μελέτησε την παρουσία των Καταλανών στην Ελλάδα τον 14^ο αιώνα.

La expedició y dominació de los catalanes en Oriente juzgados por los griegos (1887).

Los catalanes en Grecia: últimos anos de su dominació, cuadros històricos, Madrid, Voluntad, 1927.

Μπορεί κανείς να εμβαθύνει στο θέμα διαβάζοντας ένα άρθρο στα Αγγλικά H.W. Hazard (εκδότης) *The fourteenth and fifteenth centuries*, (1975), το οποίο είναι διαθέσιμο online:

<http://digicoll.library.wisc.edu/cgi-bin/History/History-idx?type=div&did=History.CrusThree.i0018&isize=M>.

Η παρουσία των Καταλανών στην Ελλάδα χρονολογείται από το 1311 μέχρι και το 1380.

2. Οι σπεσιαλιτέ της Καταλονίας

Pa amb tomaquet

Escalivada

menjablanc

3. Ο μύθος της Ευρώπης

Η πριγκίπισσα Ευρώπη, κόρη του βασιλιά των Φοινίκων (ο οποίος βασίλευε στη σημερινή περιοχή του Λιβάνου και περιελάμβανε τις πόλεις της Τύρου και της Σινδόνης), πάει στη θάλασσα με φίλες και σκλάβες. Εκεί βρίσκει έναν λευκό ταύρο, πράο και πανέμορφο. Η Ευρώπη ανεβαίνει στον ταύρο κι εκείνος φεύγει προς τη θάλασσα, μεταφέροντας την κοπέλα μέχρι την Κρήτη. Εδώ παίρνει την αληθινή της μορφή: **Ο Δίας, ο πατέρας των θεών**. Ο μύθος συνεχίζει με τη διήγηση των αδελφών της Ευρώπης, οι οποίοι φεύγουν προς αναζήτησής της. Ο Κάδμος φτάνει στην ηπειρωτική Ελλάδα, ιδρύει τη Θήβα και διαδίδει το φοινικικό αλφάβητο στους Έλληνες. Ο μύθος παρουσιάζει μια πολιτισμική κίνηση από την ανατολή στη δύση.

4. Ο Κάτουλος

Ο Κάτουλος είναι ένας Λατίνος ποιητής που γεννήθηκε στη Βερόνα το 84 π.Χ. και πέθανε το 54 π.Χ. Μας έχει αφήσει ένα πλούσιο ρεπερτόριο ποιημάτων αγάπης.

CARMEN 5

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus,

Rumoresque senum severiorum

Omnes unius aestimemus assis!

Soles occidere et redire possunt: 5

Nobis, cum semel occidit brevis lux,

Nox est perpetua una dormienda.

Da mi basia mille, deinde centum,

Dein mille altera, dein secunda centum,

Deinde usque altera mille, deinde centum, 10

Dein, cum milia multa fecerimus,

Conturbabimus illa, ne sciamus,

Aut ne quis malus invidere possit,

Cum tantum sciat esse basiorum.

Δώσε μου χίλια φιλιά

Ας ζήσουμε, Λεσβία μου, ας αγαπιόμαστε,

και οι κακιές κουβέντες των ηλικιωμένων

ας αξίζουν όλες για εμάς όσο ένα κέρμα.

Ο Ήλιος μπορεί να δύσει και μετά να ανατείλει πάλι,

όταν σβήσει το δικό μας σύντομο φως,

έχουμε να κοιμηθούμε μια νύχτα ατελείωτη.

Δώσε μου χίλια φιλιά, έπειτα εκατό,

μετά άλλα χίλια, έπειτα πάλι εκατό,

και μετά άλλα χίλια, συν άλλα εκατό.

Στη συνέχεια, όταν θα έχουν γίνει πολλές χιλιάδες,

θα κρύψουμε τον αληθινό τους αριθμό,

μη τυχόν μπορέσει κάποιος φθονερός να μας κάνει κακό

αν μάθει πόσα ήταν τα φιλιά.

CARMEN 85

Odi et amo. Quare id faciam fortasse requiris.

Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Μισώ και αγαπώ. Ρωτάς γιατί και πως μου συμβαίνει αυτό.

Δεν ξέρω, αλλά γίνεται και με ταλαιπωπεί.

Dialogo fra le lingue e le culture:

Saffo (Lesbo VII secolo a.C) Ode 31 V

Catullo (Verona I a. C.) Ode 51

<p>Φαίνεται μοι κῆνος ἴσος θεοῖσιν ἔμμεν' ὄνηρ, ὅττις ἐναντιός τοι ἰσδάνει καὶ πλάσιον ἄδου φωνεί- σας ὑπακούει</p> <p>καὶ γελαίσας ἡμέροεν, τό μ' ἦ μὰν καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόαισεν, ὡς γὰρ ἔς σ' ἴδω βρόχε' ὡς με φώναι- σ' οὐδ' ἐν ἔτ' εἴκει,</p> <p>ἀλλ' ἄκαν μὲν γλῶσσα ἔαγε λέπτον δ' αὐτίκα χρῶι πῦρ ὑπαδεδρόμηκεν, ὀπάτεσσι δ' οὐδ' ἐν ὄρημι', ἐπιρρόμ- βεισι δ' ἄκουαι,</p> <p>ἑκαδε μ' ἴδρω ψυχρὸς κακχέεται τρόμος δὲ παῖσαν ἄγρει, χλωροτέρα δὲ ποίας ἔμμι, τεθνάκη δ' ὀλίγω 'πιδεύης φαίνομ' ἐμ' αὐτά.</p> <p>ἀλλὰ πᾶν τόλματον ἐπεὶ [] καὶ πένητα [] ...</p>	<p>Ille me par esse deo videtur, ille, si fas est, superare divos qui sedens adversus identidem te spectat et audit</p> <p>dulce ridentem, misero quod omnis eripit sensus mihi: nam simul te, Lesbia, adspexi, nihil est super mi vocis in ore,</p> <p>lingua sed torpet, tenuis sub artus flamma demanat, sonitu suopte tintinnant aures, gemina teguntur lumina nocte.</p> <p>Otium, Catulle, tibi molestum est: otium exsultas nimiumque gestis. Otium et reges prius et beatas perdidit urbes.</p>
--	---

SECOND SECTION

Δεύτερο Μέρος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κυριακή Τσουμάκα

ΓΙΑ ΑΡΧΗ

Caterina Carpinato

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΤΡΕΣ ΜΙΛΑΝΕ

Tatiana Bovo

Διάλογος ‘Στο ρωμαϊκό θέατρο’.

Βασικό Λεξιλόγιο

Ρήμα *είμαι*, προσωπικές αντωνυμίες, Ενεστώτας Ρημάτων α' συζυγίας

Λίγα λόγια για το ρωμαϊκό θέατρο

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΤΡΕΣ

Ελένη Γαλάνη

Διάλογος ‘Στο μουσείο της Ταραγόνας’.

Επανάληψη λεξιλογίου

Ουσιαστικά αρσενικά σε -ος, -ης, -ας

Θηλυκά σε -ος, -η, -α

Ουδέτερα σε -ο, -ι, -μα

Λίγα λόγια για... το Ισπανικό Θέατρο

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 - ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΗΜΕΡΑ

Ευγενία Λιοσάτου

Αφίσα θεατρικής παράστασης αρχαίας τραγωδίας

Λεξιλόγιο: Ημέρες της Εβδομάδας

Απλός Μέλλοντας Ρημάτων α' συζυγίας

Λίγα λόγια για... το αρχαίο ελληνικό Θέατρο

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 - ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Ευγενία Λιοσάτου

Ανακοίνωση της αρχαιολογικής υπηρεσίας

Παράγωγα ουσιαστικά

Γενική Πληθυντικού

ΕΝΟΤΗΤΑ 5 - ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Caterina Carpinato, Tatiana Bovo, Ελένη Γαλάνη, Ευγενία Λιοσάτου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γλώσσα και η αρχαία κληρονομιά κάθε χώρας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και αποτελούν τους βασικούς πυλώνες πάνω στους οποίους οικοδομείται η κουλτούρα και ο πολιτισμός κάθε λαού. Από τότε που δημιουργήθηκε το πρώτο αλφάβητο, ο άνθρωπος απέκτησε ακόμα ένα ισχυρό εργαλείο πάνω στο οποίο εξελίχθηκε και προόδευσε ανά τους αιώνες. Θα λέγαμε δηλαδή πως οι λέξεις είναι τα υλικά που χτίζουν πολιτισμούς και οι πέτρες τα εργαλεία που τους στερεώνουν.

Πάνω σε αυτή τη φιλοσοφία στηρίζεται το πρόγραμμα «Archaeoschool for the Future», ένα από τους σκοπούς του είναι η προσέγγιση της γλώσσας ως σημαντικού εργαλείου για την ανάδειξη του παρελθόντος και των αρχαιολογικών μνημείων. Το αρχαίο θέατρο ήταν πάντα ένα ιδιαίτερα σημαντικό σταυροδρόμι για τις συνιστώσες που παράγουν πολιτισμική δράση και ενώνουν την κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα με την εκπαίδευση. Έτσι, και στο πρόγραμμα αυτό οι ξένες γλώσσες διδάσκονται μέσω ενός υπέροχου ταξιδιού στον κόσμο του αρχαίου θεάτρου τριών πολύ σημαντικών χωρών, όπως η Ελλάδα με την Πελοπόννησο, η Ιταλία με το Βένετο και η Ισπανία με την Καταλονία. Τρεις χώρες, δηλαδή, των οποίων οι γλώσσες είναι πολύ σημαντικές και με μια μακρά και ιδιαίτερη ιστορία.

Όσον αφορά στις γλώσσες, θα λέγαμε πως η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένας χώρος που αν και προάγει την ποικιλομορφία, τις τελευταίες δεκαετίες έχει ευνοήσει την γλωσσική ομογενοποίηση, έτσι ώστε η Αγγλική να είναι αυτή που έχει κυριαρχήσει. Μια πρακτική που για άλλες χώρες αποτελεί υπόσχεση και για κάποιες άλλες απλά μια απειλή. Όμως η σπουδαιότητα της κάθε γλώσσας, κυρίαρχης ή μη, είναι κάτι το αδιαμφισβήτητο. Για τους αρχαίους Έλληνες η γλώσσα ήταν όχι μόνο προϋπόθεση και συνέπεια της χρήσης του λόγου, αλλά και αναπόσπαστο κομμάτι της νόησης.

Γι' αυτό, ένα δραστικό αντίβαρο σε όλη αυτή την γλωσσική ομογενοποίηση των τελευταίων δεκαετιών στην Ευρώπη -κι όχι μόνο- θα αποτελούσε η συνειδητοποίηση του γεγονότος πως οι γλώσσες, όπως ακριβώς και οι αρχαιότητες, αποτελούν «ζωντανούς οργανισμούς». Με λίγα λόγια η γλώσσα είναι το ίδιο «ζωντανή» όσο και η ιστορία ενός τόπου, οι αρχαιότητές του και γενικότερα ο πολιτισμός του. Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, είναι αναγκαία μια πιο δημοκρατική διαχείριση της γλωσσικής πολιτικής στην Ευρώπη. Τα εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιηθούν προς αυτήν την κατεύθυνση ποικίλουν και αποτελούν πεδίο έρευνας και μελέτης σε ολόκληρο τον κόσμο. Στη συγκεκριμένη προσπάθεια του προγράμματος «Archaeoschool for the future», ένας από τους τρόπους αυτούς περιλαμβάνει την εκμάθηση της νέας ελληνικής γλώσσας, αλλά και της Ιταλικής και της Καταλανικής, μέσω του αρχαίου θεάτρου και πολιτισμού της κάθε χώρας. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται στους μαθητές η ευκαιρία όχι μόνο να διδαχθούν μια καινούργια γλώσσα, αλλά και να γνωρίσουν κάποια από τα στοιχεία του πολιτισμού των τριών αυτών χωρών. Το αρχαίο θέατρο εκτός

από ένα εκφραστικό μέσο, αποτελεί και ένα σπουδαίο παιδαγωγικό εργαλείο εκμάθησης νέου λεξιλογίου, κατανόησης της γραμματικής ιδιαιτερότητάς της κάθε γλώσσας, αλλά και γνωριμίας με τα σπουδαιότερα έργα της αρχαίας γραμματείας, καθώς και τους συγγραφείς της.

Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί στο πρόγραμμα «Archaeoschool for the future» καταφέρνουν να συνδυάσουν τις βασικές τεχνικές διδασκαλίας και εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, με τις πιο σύγχρονες πρακτικές ανάπτυξης της συνομιλίας και της γραπτής επικοινωνίας. Φυσικά, σε όλη αυτή την προσπάθεια σημαντικό ρόλο παίζουν οι νέες τεχνολογίες, όπως οι προσομοιώσεις μνημείων και αρχαιολογικών χώρων. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά ενθαρρύνονται να μιλήσουν και να γράψουν μια ξένη γλώσσα, έστω και με περιορισμένο -αρχικά- λεξιλόγιο, κι αυτό χάρη στις ποικίλες δραστηριότητες, στις οποίες καλούνται να συμμετέχουν. Δηλαδή, αφενός να αντιληφθούν ιστορικά τις γραμματικές και συντακτικές δομές μιας γλώσσας, αφετέρου να «αγγίξουν» με τα ίδια τους τα χέρια τον αρχαιολογικό πλούτο που δεν είναι μόνο θεωρητικός. Έτσι, οι μαθητές αποκτούν κριτική σκέψη, ενώ η επαφή με την αρχαία ελληνική γλώσσα, αλλά και τα λατινικά, τους βοηθά να κατανοήσουν ακόμα καλύτερα και τις δικές τους γλώσσες.

Πιο αναλυτικά, παίρνοντας ως παράδειγμα τα αρχαία ελληνικά, η επαφή μαζί τους προσφέρει τη δυνατότητα μιας βαθύτερης κατανόησης των πολιτιστικών δεσμών μεταξύ των νεότερων γλωσσών, καθώς ένας σημαντικός αριθμός λέξεών της έχουν περάσει στις σύγχρονες γλώσσες με τη μορφή δανείων, ενώ άλλες δημιουργήθηκαν με οικοδομικά υλικά της αρχαίας για να ονοματίσουν τις νεότερες, όπως την ορολογία ενός επιστημονικού κλάδου.

Θα λέγαμε, λοιπόν, πως το πρόγραμμα αυτό αποτελεί ένα εξαιρετικό έναυσμα επαφής των μαθητών με τους αρχαίους πολιτισμούς των τριών χωρών. Η συνεργασία με τους συνομηλικούς τους, το παιχνίδι ρόλων, και η ανακύκλωση του ήδη γνωστού λεξιλογίου μέσω θεματικών ενοτήτων που βασίζονται στο αρχαίο θέατρο είναι μόνο μερικές από τις δράσεις της διδακτικής διαδικασίας αυτής της προσπάθειας. Μέσα από τις συγκεκριμένες ενότητες οι μαθητές αξιοποιούν την περιέργεια και τη δημιουργικότητά τους με τον πλέον γόνιμο τρόπο, βλέποντας πίσω από τις γλώσσες έναν ολόκληρο πολιτισμό: αυτόν του αρχαίου θεάτρου, κατανοώντας πως οι λέξεις είναι πέτρες που χτίζουν το οικοδόμημα ενός πολιτισμού και οι πέτρες το ίδιο ζωντανές όσο οι λέξεις.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Σύμπραξη αποτελείται από σημαντικούς εκπαιδευτικούς φορείς της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Ισπανίας. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καλαμάτας -το οποίο είναι και ο συντονιστής του όλου προγράμματος - η Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας, το Γυμνάσιο Θουρίας και το Επαγγελματικό Λύκειο Μεσσήνης. Στην Ιταλία, συνεργάζονται το Πανεπιστήμιο Ca' Foscari της Βενετίας -Τμήμα ανθρωπιστικών σπουδών/σύγχρονης ελληνικής λογοτεχνίας, τα Λύκεια Fracastoro και AgliAngeli Βερόνας, ενώ από την πλευρά της Ισπανίας συνεργάζεται ο Επιμορφωτικός Οργανισμός CDL της

περιφέρειας της Καταλονίας, καθώς και τα σχολεία Sant Pau Apostol της Ταραγόνας και INS Baix Camp της Ρέους.

ΓΙΑ ΑΡΧΗ

Το *Archaeobook KAI OI ΠΕΤΡΕΣ ΜΙΛΑΝΕ* είναι μια μέθοδος προσέγγισης του γλωσσικού και αρχαιολογικού χαρακτήρα τριών διαφορετικών χωρών. Η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα, και πιο συγκεκριμένα η Ταραγόνα, η Βερόνα και η Καλαμάτα ανοίγουν ένα κοινό διάλογο ανάμεσά τους, μιλώντας για τους αρχαιολογικούς χώρους τους, και ειδικότερα για τα αρχαία θέατρα που υπάρχουν ακόμα στις πόλεις τους. Ο διάλογος ανάμεσα στα σχολεία και τους εμπλεκόμενους στο πρόγραμμα *ARCHAEO SCHOOL FOR THE FUTURE*, έχει ως σκοπό να εμβαθύνει τη γνώση για τα μνημεία, να ανοίξει μια νέα πορεία για την αξιολόγηση, την προστασία και τη συμβίωση με τα δείγματα του παρελθόντος. Ο διάλογος μεταξύ των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα γίνεται 1) και στις τέσσερις γλώσσες που ομιλούνται (συμπεριλαμβανομένων των αγγλικών), 2) έχει σκοπό να προσφέρει βασικές αρχαιολογικές και ιστορικές πληροφορίες σχετικά με τους χώρους όπου ζουν οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα, και 3) προβλέπει να δημιουργήσει, με την ανάλυση του φυσικού και ιστορικο-πολιτιστικού περιβάλλοντος, μια πιο δυνατή πολιτισμική συνείδηση. Γνωρίζοντας ότι είμαστε σε μια ιστορική και γλωσσική ‘αλυσίδα’ επιτυγχάνουμε τη συνέχεια, δηλαδή την προστασία του παρελθόντος, το σεβασμό για το παρόν και την συνειδητή δημιουργία του μέλλοντος.

Στο ταξίδι των χωρών θα έχουμε έξι φίλους που θα μας ξεναγήσουν:

Ο Ενρίκ καθηγητής 38 ετών από την Ταραγόνα

Η Μαρία Χοσέ, μαθήτρια 15 ετών από την Ταραγόνα

Ο Πάολο, αρχαιολόγος 43 ετών από την Βερόνα

Η Κάρλα, μαθήτρια 15 ετών από την Βερόνα

Η Ελένη, ερευνήτρια 36 ετών από την Καλαμάτα

Ο Κώστας, μαθητής 16 ετών από την Καλαμάτα.

Οι φίλοι μας αυτοί, βέβαια, δεν υπάρχουν με αυτές τις ταυτότητες στην πραγματικότητα, αλλά θα έχουν πολλά κοινά στοιχεία με όλα τα παιδιά και τους καθηγητές του προγράμματος.

Ξεκινάμε λοιπόν και καλή διασκέδαση....

- Πάολο:** Καλώς ήρθατε! Με λένε Πάολο και είμαι από τη Βερόνα. Η Κάρλα κι εγώ χαιρόμαστε πολύ που σας γνωρίζουμε.
- Ελένη:** Χαίρω πολύ. Με λένε Ελένη, είμαι Ελληνίδα και δουλεύω στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Κώστας:** Καλημέρα, εγώ είμαι ο Κώστας και είμαι μαθητής. Έμαθα μερικές λέξεις στα ιταλικά, ισπανικά και καταλανικά για να σας γνωρίσω καλύτερα.
- Ένρικ:** Χαίρομαι που είμαι εδώ. Εγώ είμαι ο Ένρικ και είμαι καθηγητής μαθηματικών στο σχολείο. Κι εγώ προσπάθησα να μάθω κάποιες λέξεις...
- Μαρία Χοσέ:** Κι εγώ είμαι η Μαρία Χοσέ και δε μιλάω ούτε ελληνικά ούτε ιταλικά. Αλλά τα ιταλικά μου είναι πιο οικεία.
- Κάρλα:** Βέβαια Μαρία Χοσέ! Οι γλώσσες μας είναι παρόμοιες. Μέσω της ανάλυσης των λέξεων και των αρχαιολογικών ανασκαφών ανακαλύπτουμε μαζί το παρόν και το παρελθόν. Γνωρίζουμε καλύτερα τον εαυτό μας και τις ρίζες μας για να φτιάξουμε το μέλλον.
- Πάολο:** Χάρη σε σας θα είμαστε μια ωραία «μεγάλη οικογένεια». Και είμαι χαρούμενος που ταξιδεύω ανάμεσα στις πέτρες και τις λέξεις μαζί σας!

Πίνακας Α΄

Το ελληνικό αλφάβητο

A	α	[a]	άλφα	Άννα
B	β	[v]	βήτα	Βιβλίο
Γ	γ	[ɣ] gh, j	γάμα	Γάλα
Δ	δ	[ð] the	δέλτα	Δέρμα
E	ε	[e]	έψιλον	Έλα
Z	ζ	[z] rosa	ζήτα	Ζωή
H	η	[i]	ήτα	Ήλιος
Θ	θ	[θ] th, thing	θήτα	Θάλασσα
I	ι	[i]	ιώτα	Ίκαρος
K	κ	[k]	κάπα	Καφές
Λ	λ	[l]	λάμβδα	Λύκειο
M	μ	[m]	μι	Μέρα

N	v	[n]	νι	Νόμος
Ξ	ξ	[ks]	ξι	Εύλο
O	ο	[o]	όμικρον	Όνομα
Π	π	[p]	πι	Πάμε
P	ρ	[r]	ρο	Ρόδο
Σ	σ	[s] sole	σίγμα	Σχολείο
T	τ	[t]	ταυ	Τιμή
Υ	υ	[y] i	ύψιλον	Υγεία
Φ	φ	[f]	φι	Φόβος
X	χ	[h]	χι	Χρόνος
Ψ	ψ	[ps]	ψι	Ψυχή
Ω	ω	[o]	ωμέγα	Ωρα

Πίνακας Β'

Η σύγχρονη προφορά

Φωνήεντα	Σύμφωνα
α ε η, ι, υ [i] ο, ω	β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ
Δίψηφα φωνήεντα	Δίψηφα σύμφωνα
αι → e ναι	γκ, γγ → ng, <i>γκαράζ</i> <i>g, Αγγλία</i>
ει, οι, υι → i <i>είναι, οικία, υιός</i>	μπ → mb, <i>ομπρέλα</i> <i>b, μπίρα</i>
ου → u <i>ουρανός</i>	ντ → d, <i>ντομάτα</i> <i>nd, πέντε</i>
αϊ, οϊ → ai, oi	τζ → dz <i>τζάμι</i> τσ → ts <i>τσάι</i>

αυ, ευ	Διπλά σύμφωνα
αυ, ευ + άηχο σύμφωνο κ, π, τ θ, φ, χ → af, ef <i>ευχαριστώ</i> ξ, σ, ψ	ξ → ks, <i>ταξί</i> ψ → ps, <i>ψωμί</i> <u>Όμοια σύμφωνα:</u> Προφέρονται σαν ένα σύμφωνο! ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ <i>παπούς, θάλασσα</i>
αυ, ευ + φωνήεν / ηχηρό σύμφωνο β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν, ρ → av, ev <i>αύριο</i>	

Πώς το διαβάζετε;

[v]

Βιβλίο, βλέμμα, αύριο, παύω, δουλεύω.

[f] [t]

Φτάνω, φόβος, φίλος, εύκολος, αυτός.

[ch] [h]

Χρόνος, νύχτα, χορός, τρέχω, χαρά.

[d] [b] [nd] [mb]

Άντε, αντίο, ποντίκι, σύντομος, μπαρ, παμπ, μπριζόλα, ιμπεριαλιστικός.

[g] [ng]

Γκαρσόν, γκολφ, άγγελος, συγγραφέας, αγκαλιά

ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΤΡΕΣ

ΜΙΛΑΝΕ

Even the stones speak

Βήμα 1 (γλώσσα)

Διάλογος 1

Στο ρωμαϊκό θέατρο.

Κώστας: Καλημέρα. Είναι ανοιχτό;

Πάολο: Χαίρεται. Ναι, βέβαια.

Κώστας: Γεια σας τι κάνετε; Δουλεύετε εδώ;

Πάολο: Ναι, είμαι αρχαιολόγος και διδάσκω στο Πανεπιστήμιο. Εσείς από πού είστε;

Κώστας: Εγώ είμαι ο Κώστας, από την Καλαμάτα. Είμαι μαθητής και πηγαίνω στο λύκειο. Είναι παλιό το θέατρο; Δεν καταλαβαίνω από μνημεία.

Πάολο: Ναι, είναι πολύ παλιό, από τη ρωμαϊκή εποχή. Προσοχή λοιπόν γιατί και οι πέτρες μιλάνε, παρόλο που είναι παλιές!

Παρατηρείστε το ρήμα “είμαι”

- Είμαι αρχαιολόγος	➔	Εγώ	είμαι
		Εσύ	είσαι
- Είναι ανοιχτό;	➔	Αυτός, αυτή, αυτό	είναι
		Εμείς	είμαστε
- Εσείς από που είστε ;	➔	Εσείς	είστε
		Αυτοί, αυτές, αυτά	είναι

Ας χαιρετήσουμε τώρα στα ελληνικά!

Γεια σου / Γεια σας
Χαίρετε

Καλημέρα
Καλησπέρα
Καληνύχτα

Τα λέμε
Άντε γεια
Αντίο

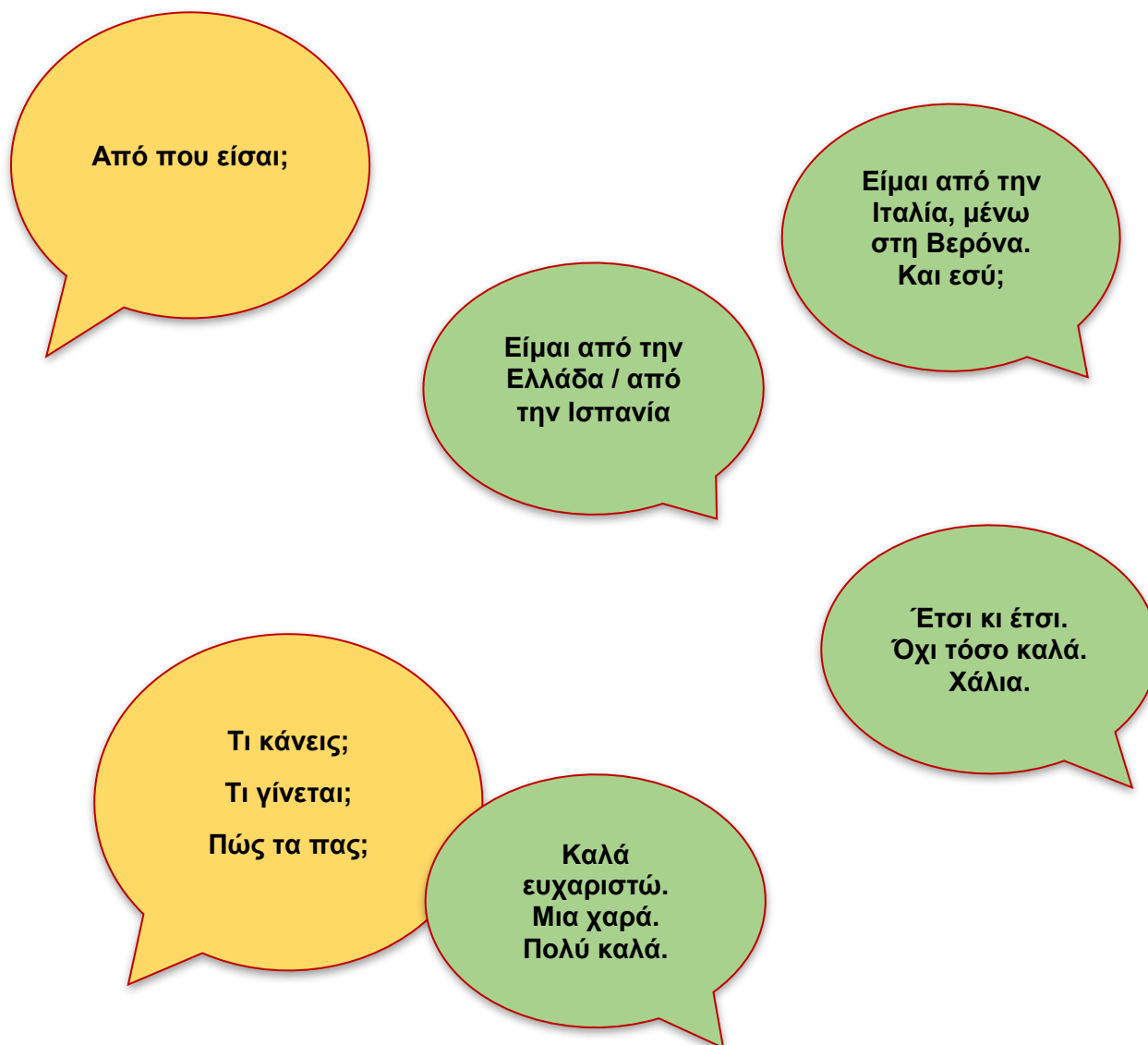
Συστηνόμαστε στα ελληνικά!

Γεια σου. Πώς σε
λένε;

Είμαι ο/η ...

Με λένε ...

Ονομάζομαι/
Λέγομαι...

👁️👁️ Παρατηρείστε τα ρήματα της Α΄συζυγίας

	Δουλεύω	Σπουδάζω	Διδάσκω	Καταλαβαίνω
Εγώ	δουλεύ-ω	σπουδάζ-ω	διδάσκ-ω	καταλαβαίν-ω
Εσύ	δουλεύ-εις	σπουδάζ-εις	διδάσκ-εις	καταλαβαίν-εις
Αυτός, αυτή, αυτό	δουλεύ-ει	σπουδάζ-ει	διδάσκ-ει	καταλαβαίν-ει
Εμείς	δουλεύ-ουμε	σπουδάζ-ουμε	διδάσκ-ουμε	καταλαβαίν-ουμε
Εσείς	δουλεύ-ετε	σπουδάζ-ετε	διδάσκ-ετε	καταλαβαίν-ετε
Αυτοί, αυτές, αυτά	δουλεύ-ουν	σπουδάζ-ουν	διδάσκ-ουν	καταλαβαίν-ουν

Μεταφράστε τώρα με τη βοήθεια του καθηγητή

1. Δουλεύετε εδώ;
Εγώ δουλεύω στην Αθήνα.
Η Άννα δουλεύει ως ηθοποιός
2. Είμαι ηθοποιός και σπουδάζω θέατρο.
Σπουδάζω ξένες γλώσσες με ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα.
Σπουδάζουμε ιατρική στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
3. Η κυρία Σωτηροπούλου διδάσκει στο Πανεπιστήμιο.
Ο Κύριος Μαρκόπουλος διδάσκει κάθε μέρα στο λύκειο.
Η φιλοσοφία δεν διδάσκεται στο γυμνάσιο.
4. Δεν καταλαβαίνω γερμανικά.
Καταλαβαίνω αγγλικά, ελληνικά και λίγο ιταλικά.
Ο φίλος σου δεν καταλαβαίνει τίποτα.

Βήμα 2 (πολιτισμός)

Πώς μιλάνε οι πέτρες; Το ρωμαϊκό θέατρο Βερόνας

Το ρωμαϊκό θέατρο της Βερόνας είναι ένα από τα πιο σημαντικά μνημεία της πόλης και θεωρείται το πιο σημαντικό ρωμαϊκό θέατρο της Βορείου Ιταλίας.

Κατασκευάστηκε στα τέλη του 1ου αιώνα π. Χ. εντός των τειχών της πόλεως και κατά μήκος του ποταμού Άντιτζε. Στις μέρες μας χρησιμοποιείται τη θερινή περίοδο, όπου και διοργανώνονται πολλές καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Πολλά από τα ευρήματα που βρέθηκαν εντός του θεάτρου εκτίθενται σήμερα στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Βερόνας, πολύ κοντά στο θέατρο. Οι επιγραφές που βρίσκονται εντός του θεάτρου μαρτυρούν τις οικογένειες που παρακολουθούσαν τα διάφορα δρώμενα (τα γένη των Βαλέρια, Γκάβια, Καέλια, Πούλια και Κομίσια) ενώ τα ονόματα που είναι χαραγμένα σε κάποιες θέσεις μαρτυρούν ότι και στην αρχαιότητα συνηθιζόταν η εκ των προτέρων ‘κράτηση’ των θέσεων.

Επικοινωνιακή δραστηριότητα στην τάξη

- Εσείς έχετε πάει ποτέ στο ρωμαϊκό θέατρο της Βερόνας;
- Στο ρωμαϊκό θέατρο έχουν βρεθεί πολλές επιγραφές, γνωρίζετε για ποιο θέμα μιλάνε;
- Γνωρίζετε κάτι για την τέχνη του θεάτρου κατά την περίοδο της ρωμαϊκής εποχής;

Συζητήστε το θέμα στη γλώσσα σας!

Λίγα λόγια για...

..... το ρωμαϊκό θέατρο

Το ρωμαϊκό θέατρο είναι ένα από τα σύμβολα του κλασικού πολιτισμού. Σε όλες τις επαρχίες της αρχαίας ρωμαϊκής αυτοκρατορίας είχαν χτιστεί πολλά θέατρα, δείγμα του πόσο σημαντικός ήταν αυτός ο θεσμός για τη ρωμαϊκή κοινωνία. Ακόμα και σήμερα μπορεί κανείς να θαυμάσει πολυάριθμα παραδείγματα αυτής της αρχιτεκτονικής, από τη Μέση Ανατολή μέχρι το Ηνωμένο Βασίλειο, από τα Βαλκάνια μέχρι και την Ισπανία (όπως στην πόλη της Ταραγόνας). Οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν το ελληνικό αρχιτεκτονικό μοντέλο, στο οποίο όμως είχαν κάνει κάποιες ουσιαστικές αλλαγές, όπως:

- Ένα πυκνό δίκτυο ομόκεντρων τειχών σε συνδυασμό με τη χρήση θόλων και καμάρων.
- Την τοποθέτηση στο κέντρο της πόλης.

Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο, τα θεατρικά θεάματα προσφέρονταν δωρεάν σε όλους τους πολίτες, των οποίων η διασκέδαση ήταν ο κύριος σκοπός, σε αντίθεση με το ελληνικό θέατρο, όπου ο θρησκευτικός χαρακτήρας είχε ένα μεγαλύτερο βάρος.

Οι μάχες μεταξύ των μονομάχων, οι κωμωδίες και άλλα είδη θεάματος πραγματοποιούνταν μόνο κατά τη διάρκεια των «Ludi» στις θρησκευτικές γιορτές ή έπειτα από κάποιο στρατιωτικό θρίαμβο.

Οι «Aediles» ήταν οι υπεύθυνοι της οργάνωσης των θεαμάτων. Από πλευράς σκηνογραφίας, οι πιο σημαντικοί νεωτερισμοί του ρωμαϊκού θεάτρου σε σύγκριση με το ελληνικό, ήταν η χρήση της μουσικής και η χρήση του «Auleum», δηλαδή της **αυλαίας**.

Γνωρίζεις άλλες ιδιαιτερότητες του ρωμαϊκού θεάτρου;

Ξέρεις τι είναι η «contaminatio» των λατινικών θεατρικών κειμένων;

Ετυμολογικό γλωσσάριο

αρχαιολόγος	< προέρχεται από τη λέξη <i>αρχαιολογία</i> , σύνθετη λέξη από το <i>αρχαίος</i> και <i>λόγος</i> . Αυτός που ασχολείται με τα κατάλοιπα αρχαίων πολιτισμών του παρελθόντος και με τις ανασκαφές.
Edile	<lat. <i>aedes</i> , σπίτι, κατοικία. Οι δικαστικοί, που από το 260 μ.Χ, είχαν την υποχρέωση να ασχολούνται με τα δημόσια και ιδιωτικά κτίρια.
επιγραφή	< σύνθετη λέξη, από το <i>επί</i> πάνω + <i>γραφή</i> εγγραφή.
θέατρο	< αρχ. <i>θέατρον</i> -<θεῶμαι κοιτάζω με προσοχή < θέα, χώρος, στον οποίο ελάμβαναν χώρα τα θεατρικά δρώμενα της αρχαιότητας, η λέξη πέρασε ευρέως σε ξένες γλώσσες.
Ludi	<lat. <i>ludus</i> , παιχνίδι με ιδιαίτερη αναφορά στα θεάματα της Αρχαίας Ρώμης.
παλιός,ά,ό	<αρχ, παλαιός<παλιός, αυτός που προηγείται χρονικά κάποιου.

Πόσες λέξεις γνωρίζεις με την ίδια ρηματική ρίζα;

_____ archeografo _____

_____ paleocristiano _____

_____ episodio _____

ΟΙ ΛΕΞΕΙΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΤΡΕΣ

Words are stones

Πάμε ξανά!

1) Πώς χαιρετάμε στα ελληνικά

2) Ρωτάμε πώς είμαστε στα ελληνικά

Νίκος: Γειά σου Γιώργο, τι κάνεις;

Γιώργος: Καλά είμαι Νίκο, εσύ πώς είσαι;

Νίκος: Καλά ευχαριστώ, να και ο κύριος Γιάννης, καλημέρα σας, κύριε Γιάννη, πώς είστε;

Κύριος Γιάννης: Καλημέρα παιδιά, μια χαρά, ευχαριστώ.

3) Απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις

- Πώς σε λένε;
- Τι κάνεις/πώς είσαι;
- Από πού είσαι;
- Πού μένεις;
- Τι δουλειά κάνεις;
- Καταλαβαίνεις ελληνικά;
- Καταλαβαίνεις ισπανικά; καταλανικά; ιταλικά;
- Ξέρεις λατινικά; αρχαία ελληνικά;

Βήμα 1 (γλώσσα)

Διάλογος 2

Στο μουσείο της Ταραγόνας

Ενρίκ: Και να 'μαστε στο μουσείο της Ταραγόνας!

Κώστας: Τι μεγάλο που είναι!

Πάολο: Ναι, ναι! Έχει πολλά μωσαϊκά αυτό το μουσείο! Αυτό το μωσαϊκό είναι πολύ ωραίο!

Μαρία Χοσέ: Και πολλά αγάλματα έχει επίσης αυτό το μουσείο! Κοίτα τι μεγάλο που είναι αυτό το άγαλμα! Από τον χιτώνα του άντρα καταλαβαίνουμε ότι είναι της ρωμαϊκής εποχής.

Εδώ είναι η αίθουσα με τις επιγραφές και από εδώ, είναι μια μεγάλη αυλή.

Κάρλα: Πόσες μαρτυρίες από την αρχαιότητα! Νομίζω πως μπαίνω σε μια άλλη εποχή.

Ελένη: Αλήθεια είναι! Τα αρχαιολογικά ευρήματα διδάσκουν την ιστορία του ανθρώπου.

Ενρίκ: Διδάσκουν το παρελθόν του και τη βάση του σήμερα. Αυτές εδώ οι πέτρες και τα ευρήματα στα μουσεία είναι όπως οι γλώσσες που μιλάμε, είναι μέρος της ταυτότητάς μας. Με αυτά οδεύουμε στο μέλλον.

🕒 Παρατηρήστε τώρα την κλίση των αρσενικών ουσιαστικών

Ενικός αριθμός

ον.	ο	αρχαιολόγος	ο	καθηγητής	ο	άντρας
γεν.	του	αρχαιολόγου	του	καθηγητή	του	άντρα
αιτ.	τον	αρχαιολόγο	τον	καθηγητή	τον	άντρα
κλ.	-	αρχαιολόγε	-	καθηγητή (καθηγητά)	-	άντρα

Πληθυντικός αριθμός

ον.	οι	αρχαιολόγοι	οι	καθηγητές	οι	άντρες
γεν.	των	αρχαιολόγων	των	καθηγητών	των	αντρών
αιτ.	τους	αρχαιολόγους	τους	καθηγητές	τους	άντρες
κλ.	-	αρχαιολόγοι	-	καθηγητές	-	άντρες

🕒🕒 Παρατηρείστε τώρα την κλίση των θηλυκών ουσιαστικών

Ενικός αριθμός

ον.	η αρχαιολόγος	η αυλή	η ιστορία
γεν.	της αρχαιολόγου	της αυλής	της ιστορίας
αιτ.	την αρχαιολόγο	την αυλή	την ιστορία
κλ.	- αρχαιολόγε	- αυλή	- ιστορία

Πληθυντικός αριθμός

ον.	οι αρχαιολόγοι	οι αυλές	οι ιστορίες
γεν.	των αρχαιολόγων	των αυλών	των ιστοριών
αιτ.	τις αρχαιολόγους	τις αυλές	τις ιστορίες
κλ.	- αρχαιολόγοι	- αυλές	- ιστορίες

🕒🕒 Παρατηρείστε τώρα την κλίση των ουδέτερων ουσιαστικών

Ενικός αριθμός

ον.	το θέατρο	το σπίτι	το εύρημα
γεν.	του θεάτρου	του σπιτιού	του ευρήματος
αιτ.	το θέατρο	το σπίτι	το εύρημα
κλ.	- θέατρο	- σπίτι	- εύρημα

Πληθυντικός αριθμός

ον.	τα θέατρα	τα σπίτια	τα ευρήματα
γεν.	των θεάτρων	των σπιτιών	των ευρημάτων
αιτ.	τα θέατρα	τα σπίτια	τα ευρήματα
κλ.	- θέατρα	- σπίτια	- ευρήματα

Συζήτησε στην τάξη τι παρατηρείς :

- α) για την λέξη ηθοποιός
- β) για την γενική πληθυντικού
- γ) για την κλιτική

Ασκήσεις :

- 1.** Κλίνετε τώρα τα παρακάτω *αρσενικά* ουσιαστικά σύμφωνα με το παράδειγμα του πίνακα:

ο ηθοποιός, ο μαθητής, ο χιτώνας

- 2.** Κλίνετε τώρα τα παρακάτω *θηλυκά* ουσιαστικά σύμφωνα με το παράδειγμα του πίνακα:

η οδός, η μουσική, η γεωγραφία

- 3.** Κλίνετε τώρα τα παρακάτω *ουδέτερα* ουσιαστικά σύμφωνα με το παράδειγμα του πίνακα:

το μουσείο, το παιδί, το άγαλμα

- 4. α)** Βρείτε τώρα τα ουσιαστικά στο κείμενο του διαλόγου και δημιουργείστε τρεις ομάδες *αρσενικά, θηλυκά, ουδέτερα* .

- β)** Μετά να τα κλίνεις με τους συμμαθητές σου στην τάξη.

Βήμα 2 (πολιτισμός)

Θρησκεία και Θέατρο

Το ρωμαϊκό θέατρο της Ταραγόνας

Το ρωμαϊκό θέατρο της Ταραγόνας βρίσκεται στη νότια πλευρά της πόλης, κοντά στο λιμάνι. Το θέατρο θεμελιώθηκε στις αρχές του 1ου αιώνα προ Χριστού. Σήμερα διατηρούνται μερικώς το κοίλο

(ή σειρές καθισμάτων), η ορχήστρα και η σκηνή. Διακρίνονται οι πρώτες έξι σειρές του κοίλου, χτισμένες από μεγάλα κομμάτια πέτρας, καθώς και το κιγκλίδωμα που χώριζε το κοινό από το χώρο της ορχήστρας.

Ο βωμός του θεάτρου, στη μέση της ορχήστρας, ήταν αφιερωμένος στη θεότητα του Αυγούστου και χρησιμοποιούνταν για να κάνουν θυσίες πριν την παράσταση.

Οι ανασκαφές έφεραν στο φως ένα μεγάλο μέρος των αρχιτεκτονικών και διακοσμητικών στοιχείων. Υπήρχαν πολλά μαρμάρινα γλυπτά αυτοκρατόρων και πολλά διακοσμητικά τμήματα του κτιρίου, όπως κιονόκρανα, επιστύλια και γείσα, όλα φτιαγμένα από πέτρα της περιοχής. Μερικά από αυτά τα θραύσματα δείχνουν ίχνη από χρώμα. Η λειτουργία του θεάτρου φαίνεται να σταμάτησε νωρίς λόγω της μετέπειτα κατασκευής του αμφιθεάτρου.

Λίγα λόγια για...το Ισπανικό Θέατρο

Κατά το Μεσαίωνα, γύρω στον 14ο αιώνα, και στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία μάλλον νωρίτερα, άρχισε να εξαπλώνεται στη δυτική Ευρώπη ένα είδος μονόπρακτου θρησκευτικού θεάτρου, το οποίο πρέσβευε όλες τις αρετές της μεσαιωνικής ηθικής. Τα μονόπρακτα αυτά, τα οποία παίζονταν κυρίως κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Εβδομάδας, ουσιαστικά συνέβαλαν στη θρησκευτική εκπαίδευση των αναλφάβητων, αποτέλεσαν ταυτόχρονα μια πρώιμη μορφή της θεατρικής αναπαράστασης. Με την Αναγέννηση και τη σταθεροποίηση του θεάτρου στα τέλη του 16-17^{ου} αιώνα, αυτό το θεατικό είδος θρησκευτικής αρχίζει σταδιακά να εξαλείφεται. Στην Ισπανία, ωστόσο, όπου το θέατρο ήταν στην υπηρεσία και υπό την προστασία της Καθολικής Εκκλησίας, θεμελιώνεται στα μέσα του 16ου αιώνα μια θρησκευτική δραματική αναπαράσταση, η λεγόμενη *autos sacramentales*, η οποία έχαιρε μεγάλης δημοτικότητας παράλληλα με το κοσμικό θέατρο μέχρι τον 18ο αιώνα. Ο σκοπός των *autos sacramentales* ήταν η απεικόνιση των μυστηρίων και η διάδοση των δογμάτων της Καθολικής Εκκλησίας. Οι παραστάσεις λάμβαναν χώρα σε στολισμένα, με βιβλική θεματολογία άρματα, τα έξοδα των οποίων καλύπτονταν από τους ίδιους τους θιάσους. Αργότερα οι εν λόγω δαπάνες καλύπτονταν από τις δημοτικές αρχές, αποδεικνύοντας έτσι πόσο άρρηκτα συνδεδεμένη με το θρησκευτικό θέμα ήταν η ισπανική θεατρική παράδοση.

Επικοινωνιακή δραστηριότητα στην τάξη

Υπάρχουν αντίστοιχα θρησκευτικά στοιχεία στη δική σας εθνική ή τοπική θεατρική παράδοση;

Όπως διαβάσαμε παραπάνω, στο αρχαίο ρωμαϊκό θέατρο της Ταραγόνας, γινόντουσαν θυσίες ζώων στους θεούς πριν ξεκινήσει η παράσταση. Κατά τη γνώμη σας, πόσο συνδεδεμένη είναι η έννοια της θρησκείας και του θεάτρου;

Ετυμολογικό Γλωσσάριο

ηθοποιός	= ἦθος+ ποιός< ποιῶ, σύνθετη λέξη < στα αρχαία ελληνικά «αυτός που διαπλάθει χαρακτήρα», η λέξη ηθοποιός αντικατέστησε την αρχαία ελληνική λέξη υποκριτής.
αυλή	= η λέξη αρχικά σήμαινε τον χώρο γύρω από το παλάτι όπου διανυκτέρευαν τα ζώα και οι υπηρέτες, στη συνέχεια σήμαινε «τον οίκο του βασιλιά», το παλάτι <palatium.
εύρημα	= στα αρχαία ελληνικά <εὔρημα<εὕρισκω, οτιδήποτε βρίσκει και ανακαλύπτει κανείς μετά από αναζήτηση και έρευνα.
εποχή	< αρχ. ἐπέχω . Ήδη στον Πτολεμαίο και στον Πλούταρχο ηλέξη περιγράφει τη θέση των αστερων κατά την τροχιά τους. Έτσι, με τη λέξη προσδιορίστηκε επίσης και η περίοδος του χρόνου, η οποία υπολογίζεται βάσει της κινήσεως των αστερων. Στη συνέχεια η λέξη πέρασε και σε ξένες γλώσσες.
ιστορία	< αρχ. ιστορία< ἴστωρ «γνώστης, κριτής», η λέξη ανάγεται ετυμολογικά στο αρχαίο «οίδα» που σημαίνει γνωρίζω, ξέρω, η λέξη «ιστορία» διαδόθηκε ως δάνειο στις ευρωπαϊκές γλώσσες.
αλήθεια	< αληθής < αρχ. α- στερ. + το αληθές + το ήθος (το λῆθος/ η λήθη) «η λησμονιά», δηλαδή το αληθές αρχικά προσδιόριζε πράγματα που δεν μπορούν να λησμονηθούν.

Ποιες λέξεις ξέρεις στην γλώσσα σου που προέρχονται από το θέμα των παραπάνω λέξεων;

αυλή	εποχή	άνθρωπος
.....
.....
εύρημα	ιστορία	(α)λήθη- (εια)
.....
.....

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΣΗΜΕΡΑ

Βήμα 1 (γλώσσα)

☉☉ Παρατήρησε την παρακάτω αφίσα

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

παρουσιάζει την τραγωδία

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ

του Ευριπίδη

Σκηνοθεσία: Σταύρος Σ. Τσακίρης
Μετάφραση: Κ. Χ. Μύρης
Σκηνικά και κοστούμια: Γιάννης Π. Μετζικώφ
Πρωταγωνιστούν οι ηθοποιοί:.....

Παρασκευή 25 Ιουλίου

Στο **Θέατρο Αρχαίας Μεσσήνης**

Ώρα έναρξης: 9.μ.μ.
Τιμή εισιτηρίου: 15 ευρώ
Προπώληση: Δευτέρα 21 Ιουλίου

Διάβασε με προσοχή το παρακάτω άρθρο και παρατήρησε το σχετικό λεξιλόγιο.

Την Παρασκευή 25 Ιουλίου, στο Θέατρο της Αρχαίας Μεσσήνης, το Δημοτικό Θέατρο Καλαμάτας θα παρουσιάσει την **τραγωδία** του Ευρυπίδη «ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ Η ΕΝ ΤΑΥΡΟΙΣ». Το έργο είναι σε **σκηνοθεσία** του Σταύρου Σ. Τσακίρη, η **μετάφραση** είναι του Κ. Χ. Μύρη, τα **σκηνικά** και τα **κοστούμια** του Γιάννη Π. Μετζικώφ. Θα παίζουν οι **ηθοποιοί**... Η **παράσταση** θα αρχίσει στις 9 μ.μ. Τιμή εισιτηρίου: 15 ευρώ. Προπώληση από τη Δευτέρα 21 Ιουλίου

Λεξιλόγιο

1. τραγωδία
2. σκηνοθεσία
3. μετάφραση
4. σκηνικά: σκηνή
5. κοστούμια
6. ηθοποιός
7. παράσταση
8. παρουσιάζω
9. παίζω
10. αρχίζω

Ερωτήσεις κατανόησης

1. **Πότε** το Δημοτικό Θέατρο Καλαμάτας θα παρουσιάσει την **τραγωδία**;
2. **Πού**;
3. **Τι ώρα** θα αρχίσει η παράσταση;
4. **Πόσο** κάνει το εισιτήριο;

ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Δευτέρα

- Τι κάνεις το Σάββατο; Πάμε στο θέατρο;

Τρίτη

- Ναι! Καλή ιδέα!

Τετάρτη

Πέμπτη

Παρασκευή

Σάββατο

Κυριακή

Γραμματική

Παρατηρείστε τον **Στιγμαίο Μέλλοντα** των παρακάτω ρημάτων:

Θα + Ρήμα (Υποτακτική Αορίστου)

Ενεστώτας

Μέλλοντας

- π,β,φ, ευ/αυ- ω ▶ ψ-ω
- ζ-ω ▶ σ-ω (Προσοχή! Παίζω- θα παίξω)
- κ,γ,χ-ω ▶ ξ-ω

	Δουλεύω	Σπουδάζω	Διδάσκω	Καταλαβαίνω
Εγώ	Θα δουλέψ-ω	Θα σπουδάσ-ω	Θα διδάξ-ω	Θα καταλάβ-ω
Εσύ	Θα δουλέψ-εις	Θα σπουδάσ-εις	Θα διδάξ-εις	Θα καταλαβ-εις
Αυτός, -ή,-ό	Θα δουλέψ-ει	Θα σπουδάσ-ει	Θα διδάξ-ει	Θα καταλαβ-ει
Εμείς	Θα δουλέψ-ουμε	Θα σπουδάσ-ουμε	Θα διδάξ-ουμε	Θα καταλαβ-ουμε
Εσείς	Θα δουλέψ-ετε	Θα σπουδάσ-ετε	Θα διδάξ-ετε	Θα καταλαβ-ετε
Αυτοί,-ές, -τά	Θα δουλέψ-ουν	Θα σπουδάσ-ουν	Θα διδάξ-ουν	Θα καταλαβ-ουν

Άσκηση

Να γράψετε τον Ενεστώτα των παρακάτω ρημάτων στο ίδιο πρόσωπο και στον ίδιο αριθμό:

Στιγμαίος Μέλλοντας	Ενεστώτας
θα παρουσιάσει	
θα αρχίσει	
θα παίξουν	

Ετυμολογικό γλωσσάριο

- τραγωδία** <τράγων ᾠδή, τραγούδι Χορού του οποίου τα μέλη είναι μεταμφιεσμένα σε Σατύρους (τραγόμορφους δαίμονες), δραματικό είδος ποιητικού λόγου που εμφανίστηκε στην Αρχαία Ελλάδα.
- σκηνοθεσία** <σκηνή + ο+ θέτω (< αρχαία ελληνική τίθημι)
η σκηνική διδασκαλία ενός θεατρικού έργου και η καλλιτεχνική ευθύνη του ανεβάσματος μιας παράστασης.
- σκηνή** α) Ορθογώνια κατασκευή πίσω από την ορχήστρα ενός αρχαίου θεάτρου και απέναντι από το κοίλον β) υπερυψωμένη συνήθως κατασκευή μπροστά από την πλατεία ενός σύγχρονου θεάτρου, πάνω στην οποία εμφανίζονται οι ηθοποιοί γ) τμήμα ενός θεατρικού έργου, υποδιαίρεση του επεισοδίου στο αρχαίο δράμα ή της πράξης στο νεότερο θέατρο.
- μετάφραση** < μετά + φράσις, η μεταφορά ενός γραπτού κειμένου ή προφορικού λόγου σε μία άλλη γλώσσα.
- κοστούμια** < ιταλ. *costume*, κουστούμι.
- ηθοποιός** <ήθος και ποιῶ, καλλιτέχνης του οποίου το επάγγελμα είναι να παίζει ρόλους στο θέατρο ή στον κινηματογράφο.
- μάσκα** <γαλλική *masque* από την υστερολατινική *masca* < ίσως αραβική *maskharah* (παλιάτσος) ή από το προβηγκιανό και καταλανικό *mascarar* (μαυρίζω το πρόσωπο) ή από την ισπανική φράση "máscuelacara" (πρόσθετο πρόσωπο) -στην τελευταία περίπτωση το αραβικό "maskharat" προήλθε από τα ισπανικά, προσωπείο, προσωπίδα.

Άσκηση με λεξιλόγιο

Να συμπληρώσεις τα κενά με τις παρακάτω λέξεις: μάσκα, τραγωδία, κοστούμια, ηθοποιός, μετάφραση

1. Η *Ιφιγένεια η εν Ταύροις* είναι του Ευριπίδη.
2. Στο αρχαίο θέατρο φορούσαν στο πρόσωπό τους ή προσωπείο.
3. Τα της παράστασης είναι πολύ ωραία.
4. Τη του έργου την έκανε ο Κ. Χ. Μύρης από τα αρχαία στα νέα ελληνικά.

Βήμα 2 (πολιτισμός)

Το Αρχαίο Θέατρο Μεσσήνης

Το Θέατρο της αρχαίας Μεσσήνης, για το οποίο μόνο έμμεση μνεία γίνεται από τον Πausανία

(4.32.6), βρίσκεται δυτικά της Αγοράς.

Κατασκευάστηκε τον 3^ο-2^ο αι. π.Χ. και είναι από τα μεγαλύτερα θέατρα της αρχαιότητας.

Λειτουργούσε όχι μόνο ως χώρος παραστάσεων και θεαμάτων, αλλά και ως χώρος συγκεντρώσεων πολιτικού χαρακτήρα, όπως μαρτυρούν οι επιγραφές. Στους Ρωμαϊκούς Αυτοκρατορικούς χρόνους (1^ο-2^ο αι. μ.Χ.) έλαβε τη σημερινή του μορφή μετά από ριζικές

μετατροπές, που έγιναν στο κούλο και στη σκηνή της Ελληνιστικής περιόδου. Η εκτεταμένη καταστροφή του κούλου οφείλεται κυρίως στους κατοίκους του οικισμού της Πρωτοβυζαντινής και Βυζαντινής εποχής, οι οποίοι μετέτρεψαν το θέατρο σε ελατομείο.

Πρώτη Επικοινωνιακή Δραστηριότητα στην τάξη

Ποιά η χρήση του θεάτρου στο παρελθόν και ποιά σήμερα;

Δίνουμε έμφαση στο ρόλο του *αρχαίου θεάτρου* και συζητάμε στην τάξη (στη γλώσσα μας) πως αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη σύγχρονη εποχή.

Δεύτερη Επικοινωνιακή Δραστηριότητα στην τάξη

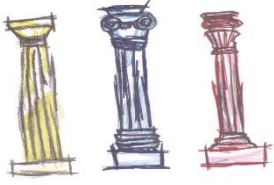
Γνωρίζεις ότι από το θέατρο της αρχαίας Μεσσήνης σώζονται επιγραφές;

Γύρω από την ορχήστρα του θεάτρου της Αρχαίας Μεσσήνης υπήρχαν αγάλματα και ανδριάντες σπουδαίων πολιτών. Το βάθρο προς τιμήν του φιλοσόφου Τίτου Φλάβιου Ισοκράτη φέρει την παρακάτω επιγραφή:

«Ἡ πόλις Τί(τον) Φλάβιον Ἴσοκράτη, ἥρωα φιλόσοφον νέον Πλάτωνα ἀρετῆς πάσης ἔνεκεν”:

Τι σημαίνει στη γλώσσα σου; Ξέρεις ποιος ο ήταν ρόλος της επιγραφής στο αρχαίο θέατρο;

Λίγα λόγια για το αρχαίο ελληνικό θέατρο

Το αρχαίο ελληνικό θέατρο σχετίζεται με συνελεύσεις του δήμου ή της βουλής της πόλης-κράτους, θρησκευτικές τελετουργίες, αγώνες μουσικής και ποίησης, θεατρικές παραστάσεις επ’ ευκαιρία των εορτασμών του Διονύσου. Αναπτύχθηκε στα τέλη της αρχαϊκής περιόδου και διαμορφώθηκε πλήρως κατά την κλασική περίοδο, κυρίως στην Αθήνα. Φέρει έναν έντονο θρησκευτικό και μυστηριακό χαρακτήρα κατά τη διαδικασία της γέννησής του, αλλά και έναν εξίσου έντονο κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα κατά την περίοδο της ανάπτυξής του.

Με το αρχαίο ελληνικό θέατρο συνδέονται: το **δράμα**, αναπαράσταση τελετών λατρευτικού χαρακτήρα (από το δράω-ώ= ενεργώ, πράττω, υπηρετώ με την ειδική έννοια *υπηρετώ την θεότητα*) και ο **Διθύραμβος**, ένα θρησκευτικό και λατρευτικό άσμα που τραγουδούσε ο ιερός θίασος των πιστών του Διονύσου μεταμφιεσμένος σε τράγους, με συνοδεία αυλού, γύρω από το βωμό του θεού. Τα είδη του δράματος είναι τρία:

- η **τραγωδία** (ωδή των τράγων ή χορικό άσμα με βραβείο έναν τράγο) που αποτελεί εξέλιξη του Διθύραμβου σύμφωνα με τον Αριστοτέλη,
- το **σατυρικό δράμα** που ονομάζεται έτσι από τους Σατύρους που αποτελούσαν το χορό,
- **κωμωδία** (ωδή=τραγούδι + κώμος=ομάδα σε εορταστική έκσταση) που προέρχεται κι αυτή από τις διονυσιακές γιορτές.

Τα **βασικά μέρη** του αρχαίου ελληνικού θεάτρου:

Το κυρίως θέατρον ή **κοίλον**, το μέρος που προοριζόταν για τους θεατές.

Η **ορχήστρα**, ο κυκλικός ή ημικυκλικός χώρος όπου βρισκόταν ο Χορός.

Η **σκηνή**, ο χώρος των ηθοποιών.

ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Βήμα 1 (γλώσσα)

Διάβασε την παρακάτω ανακοίνωση της αρχαιολογικής υπηρεσίας:

*Τα μνημεία έχουν φωνή, τη δική σου!
ανασκάπτουμε, μελετάμε, προστατεύουμε, συντηρούμε,
αναστηλώνουμε, εκπαιδεύουμε*

**ΚΥΡΙΑΚΗ 21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
ΗΜΕΡΑ ΕΡΓΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ**

Την Κυριακή 21 Οκτωβρίου ανοίγουμε τις πόρτες των **μουσείων**, των **μνημείων**, των **αρχαιολογικών χώρων**, των **εργαστηρίων** συντήρησης και σας περιμένουμε για να μιλήσουμε για τον τρόπο που δουλεύουμε, αλλά και για τη σημασία της δουλειάς μας για την εκπαίδευση, την οικονομία, την ανάπτυξη.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Τι κάνει η αρχαιολογική υπηρεσία την Κυριακή 21 Οκτωβρίου;
2. Για ποίον θέμα μιλάει η αρχαιολογική υπηρεσία;

Λεξιλόγιο

Ουσιαστικά	Ρήματα
μουσείο	ανασκάπτω
μνημείο	μελετώ
αρχαιολογικός χώρος	προστατεύω
εργαστήριο	συντηρώ
οικονομία	αναστηλώνω
ανάπτυξη	εκπαιδεύω

Άσκηση 1

Να μετατρέψετε τα ρήματα της παραπάνω ανακοίνωσης στο τρίτο ενικό πρόσωπο όπως στο παράδειγμα:

Την Κυριακή 21 Οκτωβρίου η αρχαιολογική υπηρεσία **ανοίγει** τις πόρτες των μουσείων, των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων, των εργαστηρίων συντήρησης και σας 1) **περιμέν.....** για να 2) **μιλήσ.....** για τον τρόπο που 3) **δουλεύ.....**, αλλά και για τη σημασία της δουλειάς της για την εκπαίδευση, την οικονομία, την ανάπτυξη.

Άσκηση 2

Να συμπληρώσετε τα κενά του κειμένου με τη γενική πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών, όπως ακριβώς είναι στην ανακοίνωση: μουσείο, μνημείο, αρχαιολογικός χώρος, εργαστήριο

Την Κυριακή 21 Οκτωβρίου ανοίγουμε τις πόρτες των **μουσείων** των 1), των **αρχαιολογικών** 2), των 3) συντήρησης και σας περιμένουμε για να μιλήσουμε για τον τρόπο που δουλεύουμε, αλλά και για τη σημασία της δουλειάς μας για την εκπαίδευση, την οικονομία, την ανάπτυξη.

Γραμματική:

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Κανόνας

Παράγωγα ουσιαστικά λέγονται τα ουσιαστικά της νέας ελληνικής που παράγονται από ρήματα και παίρνουν συνήθως καταλήξεις που δηλώνουν την ενέργεια που γίνεται ή το αποτέλεσμα της ενέργειας.

Γνωρίζεις τα παράγωγα ουσιαστικά των ρημάτων του κειμένου;

ανασκάπτω > **ανασκαφή**
μελετώ > **μελέτη**
προστατεύω > **προστασία**
συντηρώ > **συντήρηση**
αναστηλώνω > **αναστήλωση**
εκπαιδεύω > **εκπαίδευση**
αναπτύσσω > **ανάπτυξη**

Βήμα 2 (πολιτισμός)

Διαβάστε τις παρακάτω ερωτήσεις και απαντήσεις και συζητήστε στην τάξη (στη γλώσσα σας).

▶ **Με τι υλικά είναι φτιαγμένα τα αρχαία θέατρα;**

Οι Ρωμαίοι συνήθιζαν να χτίζουν τεράστιες κατασκευές και γι ' αυτό έπρεπε να χρησιμοποιούν για την κατασκευή των μνημείων τους ισχυρά υλικά: **πέτρα**, **μάρμαρο** και **ξύλο**.

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

- ΠΕΤΡΑ
- ΜΑΡΜΑΡΟ
- ΞΥΛΟ

▶ **Πώς είναι τα μνημεία και τα θέατρα σήμερα;**

Πολλά αρχαία θέατρα σήμερα **δεν προβάλλονται** επαρκώς, **δεν φυλάσσονται** κατάλληλα και **δεν χρησιμοποιούνται**.

ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ

- ΔΕΝ ΠΡΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ
- ΔΕ ΦΥΛΑΣΣΟΝΤΑΙ
- ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΠΟΙΗΜΕΝΑ
- ΔΕΝ ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
- ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

▶ **Από τι κινδυνεύουν;**

Τα μνημεία «σβήνουν» λόγω:

της κλιματικής αλλαγής, της μόλυνσης του περιβάλλοντος και του νέφους, που καταστρέφουν την επιφάνεια της πέτρας και τη μαυρίζουν.

**ΚΙΝΔΥΝΟΙ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ**

- ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟ ΚΛΙΜΑ
- ΜΟΛΥΝΣΗ
- ΝΕΦΟΣ

▶ **Πώς προστατεύουμε τα αρχαία μνημεία και τα θέατρα;**

Πρέπει να προστατεύουμε τα αρχαία μνημεία: να τα μελετάμε, να τα καταγράφουμε, να έχουμε κατάλληλα υλικά, μηχανήματα τεχνολογίας, κατάλληλο προσωπικό και να τα αξιοποιούμε.

**ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΘΕΑΤΡΩΝ**

- ΜΕΛΕΤΗ
- ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ
- ΥΛΙΚΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
- ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
- ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ
- ΧΡΗΣΗ

Δραστηριότητα

Διάβασε το παρακάτω απόσπασμα από τις «Μέρες» του Γ. Σεφέρη (Ελληνας διπλωμάτης και ποιητής βραβευμένος με Νόμπελ Λογοτεχνίας, Σμύρνη 1900 – Αθήνα 1971) και παρατήρησε τη συγκίνηση που νιώθει ο ποιητής μέσα στο έρημο αρχαίο θέατρο. Συμφωνείς ότι ένας τρόπος διατήρησης των αρχαίων θεάτρων είναι η αξιολόγησή του και η σημερινή του χρήση; (Με την απαραίτητη πάντα επιστημονική και τεχνική υποστήριξη).

«Επειτα, στο αρχαίο θέατρο. Παρατηρώ μια τυπική αντίδρασή μου όταν είμαι στο κοχύλι ενός τέτοιου θεάτρου: κοιτάζω το τοπίο πέρα, πάντα τόσο καλά διαλεγμένο, κι αμέσως έπειτα ψάχνω τριγύρω μου τους θεατές, προσπαθώ να ιδώ τα μάτια τους· χιλιάδες μάτια, σειρές, καρφωμένα σε μια λεπτομέρεια, σε μια στιγμή που δεν κληρονομιέται... Τα μάτια σβήνουν μαζί με τη συγκίνησή τους - πως πεθαίνουν τ' άστρα και μένει τούτο το άδειο διάστημα, τόση ερημιά...». Γ. Σεφέρης, «Μέρες» (Δευτέρα, 26 Ιουνίου 1950. Στην Στρατονίκη του Αντιόχου Σωτήρος).

Ετυμολογικό Γλωσσάριο

ανασκάπτω	< αρχαία ελληνική <i>ἀνασκάπτω</i> (ἀνά + σκάπτω) (καταστρέφω εκ θεμελίων)σκάβω βαθιά.
μελετώ	<αρχαία ελληνική <i>μελετάω</i> , -ῶ, εξετάζω κάτι με μεγάλη προσοχή.
προστατεύω	< αρχαία ελληνική <i>προστατεύω</i> (εξουσιάζω), παρέχω προστασία, φυλάω από κάτι κακό.
συντηρώ	<διατηρώ ένα αντικείμενο (π.χ. τρόφιμα ή μηχανή) σε καλή κατάσταση.
αναστηλώνω	< ἀναστηλώνω στην (καθαρεύουσα) <μεσαιωνική ελληνική <i>ἀναστηλώνω</i> < ελληνιστική κοινή <i>ἀναστηλόω</i> , -ῶ < ἀνά + στηλόω (στήνω μνημείο) αποκαθιστώ ένα αξιόλογο κτίσμα (μνημείο) στην αρχική του μορφή.
εκπαιδεύω	< αρχαία ελληνική <i>ἐκπαιδεύω</i> , διδάσκω με συστηματικό τρόπο κάποιον με σκοπό αυτός να αποκτήσει γνώσεις.
αναπτύσσω	< αρχαία ελληνική <i>ἀναπτύσσω</i> , αυξάνω, μεγαλώνω, επεκτείνω.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

Οι πρωταγωνιστές μας συναντιούνται πάλι για να συζητήσουν για άλλα θέματα...

... Στη Βερόνα

- Ένρικ:** Για μένα, μέχρι σήμερα, η Βερόνα ήταν η πόλη του Ρωμαίου και της Ιουλιέτας!
- Μαρία Χοσέ:** Και για εμένα, καθηγητά... Ιστορία αγάπης, αυτοκτονία, καβγάδες με τους γονείς, αλλά επίσης και Σαίξπηρ, αγγλική λογοτεχνία...
- Πάολο:** Αντιθέτως, η Βερόνα δεν είναι μόνο η πόλη της αγάπης που έφερε σε αντιπαράθεση τις οικογένειες των Καπουλέτων και των Μοντέκων, ούτε η πόλη του μαζικού τουρισμού, της επίσκεψης στο μπαλκόνι της Ιουλιέτας και της αγοράς σουβενίρ.
- Κάρλα:** Η Βερόνα είναι μια πόλη ζωντανή, με πέτρες και μνημεία που αποτελούν μέρος της καθημερινής ζωής της πόλης. Είναι επίσης και μια πόλη που χρειάζεται προστασία. Το ποτάμι της, το Adige, είναι ρομαντικό και γραφικό, αλλά επίσης αποτελεί και μια κληρονομιά που πρέπει να προστατευτεί από την μόλυνση.
- Ελένη:** Αρχιτεκτονικά μνημεία, πέτρες, λέξεις, νερό, αέρας, περιβάλλον: Η Βερόνα μιλάει τέλεια τη γλώσσα του Archaeoschool. Λοιπόν, ώρα για δουλειά!
- Κώστας:** Δεν είχα ξαναδεί ένα τόσο όμορφο μέρος! Όμως, τώρα πεινάω....

Το ρωμαϊκό θέατρο δεν είναι το μοναδικό αρχαιολογικό μνημείο της Βερόνας. Αντιπροσωπευτική εικόνα της πόλης, η Αρένα είναι ένα από τα καλύτερα διατηρημένα ρωμαϊκά αμφιθέατρα στον κόσμο. Το όνομά της προέρχεται από τη λέξη «Harena» που σημαίνει άμμος που χρησιμεύει για να απορροφά το αίμα των μονομαχών στην κεντρική ζώνη της μάχης. Η ελλειπτική της μορφή βοηθά σε μια άψογη ακουστική από όλα τα σημεία της Αρένας..... χωρίς την χρήση ακουστικών!

Η τραγική αγάπη δύο νέων απο τη Βερόνα, του Ρωμαίου και της Ιουλιέττας, στην οποία εναντιώθηκαν για πολιτικούς λόγους οι οικογένειες των Καπουλέτων και των Μοντέκων, ανήκει στη βασική κουλτούρα των Ευρωπαίων, χάρη στην τραγωδία «Ρωμαίος και Ιουλιέττα» του Σαίξπηρ (1564-1616), η οποία εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1597.

Η ρομαντική εικόνα της Βερόνας, αγκαλιασμένη απο τις δύο όχθες του ποταμού Adige είναι το αποτέλεσμα υδρογεωλογικών μελετών αιώνων, που συνεισέφεραν στο να αποφευχθούν οι πολλές πλημμύρες. Το νερό του ποταμού χρησιμεύει στην παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας.

... Στη Ταραγόνα

Ένρικ: Καλώς ήρθατε στην Ταραγόνα!

Μαρία Χοσέ: Είμαστε πολύ χαρούμενοι που είστε εδώ.

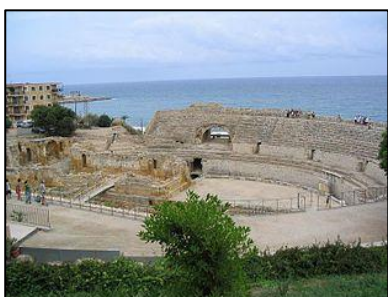
Πάολο: Είμαι πρώτη φορά στην Ισπανία.

Κάρλα: Εγώ έρχομαι πρώτη φορά στην Καταλονία.

Ελένη: Κι εμείς είμαστε πολύ χαρούμενοι που είμαστε εδώ.

Κώστας: Αυτό είναι το πρώτο μου ταξίδι στο εξωτερικό.

Ένρικ: Ωραία, λοιπόν, θα δούμε την πόλη...!

Το ρωμαϊκό αμφιθέατρο

Στην αρχή του δεύτερου αιώνα, ένας από τους επικεφαλής ιερείς της επαρχίας, αρμόδιος για την επίσημη αυτοκρατορική λατρεία, κατασκεύασε το τρίτο μεγάλο οικοδόμημα της πόλης, στο οποίο λάμβαναν χώρα θεάματα για τους πολίτες. Στο χώρο αυτό, οι θεατές είχαν τη δυνατότητα αλλά και την ευχαρίστηση να παρακολουθούν μάχες μεταξύ μονομάχων ή ζώων ή των τελευταίων δύο μεταξύ τους.

Τέτοιου είδους οικοδομήματα χαρακτήριζαν τις πιο σημαντικές ρωμαϊκές πόλεις.

Νεκρόπολη και Μουσείο Παλαιοχριστιανικής εποχής

Ανάμεσα στο 1926 και στο 1933, ανακαλύφθηκε μια παλαιοχριστιανική νεκρόπολη με πάνω από 2.000 ταφές, στην περιοχή της οποίας κατασκευάστηκε αργότερα ένα μουσείο. Η νεκρόπολη αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό κατά την περίοδο της παλαιοχριστιανικής εποχής, μεταξύ 3^{ου} και του 6^{ου} αιώνα. Οι ταφές ποικίλουν μεταξύ τους αρκετά, μπορεί να δει κανείς από την πιο απλή σε αγγεία ή σε λάκκους που καλύπτονται με κεραμίδια, μέχρι σκαλιστούς σαρκοφάγους, μασωλεία και κρύπτες διακοσμημένες με ψηφιδωτά.

Η γιορτή της Αγίας Θέκλας

Η κύρια και πιο σημαντική γιορτή είναι αυτή της πολιούχου της πόλης, της Αγίας Θέκλας, η οποία γιορτάζεται στις 23 Σεπτεμβρίου. Οι διήμεροι εορτασμοί είναι ένα πανδαιμόνιο μουσικής, χρώματος και διασκέδασης. Στους εορτασμούς συμμετέχουν όλα τα παραδοσιακά και φολκλόρ στοιχεία της λαϊκής παράδοσης, όπως γκρουπ παραδοσιακών χορών, ομάδες ακροβατών που σχηματίζουν ανθρώπινα κάστρα, καλλιτέχνες του δρόμου που κάνουν επιδείξεις πυροτεχνημάτων.

... Στην Καλαμάτα

- Ένρικ:** Τι ωραία πόλη η Καλαμάτα! Χαιρόμαστε ιδιαίτερα που είμαστε εδώ.
- Μαρία Χοσέ:** Ναι, όλοι μας. Τι θα δούμε σήμερα;
- Ελένη:** Θα πάμε στην αρχαία Μεσσήνη και μετά στο Αρχαιολογικό Μουσείο.
- Κώστας:** Και αύριο θέλετε να πάμε στο κάστρο της πόλης;
- Πάολο:** Βεβαίως! Πολύ ενδιαφέρον.
- Κάρλα:** Και φυσικά θέλουμε να δούμε το περίφημο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.
- Ελένη:** Θα γίνει και αυτό. Και θα σας μιλήσουμε για μερικά προγράμματα του κέντρου σχετικά με την πόλη της Καλαμάτας, τον Ταΰγετο, την ελιά και το λάδι...
- Κώστας:** ... και για το περιβάλλον, την ανακύκλωση, την ενέργεια, το νερό

Το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού

Η Καλαμάτα είναι γνωστή και για τον παραδοσιακό συρτό χορό της, ο οποίος ονομάζεται καλαματιανός. Πρόκειται για έναν κύκλιο χορό, ο οποίος έχει καταβολές από την αρχαία Ελλάδα. Εδώ και είκοσι χρόνια έχει καθιερωθεί το Διεθνές Φεστιβάλ Χορού Καλαμάτας, κορυφαία δραστηριότητα του Διεθνούς Κέντρου Χορού της πόλης, κάτι που δείχνει την καταλυτική επιρροή του καλαματιανού στον σύγχρονο χορό.

Η ελιά και η ιστορία της

- Η ελιά ήδη στον ομηρικό κόσμο αποτελεί χαρακτηριστικό στοιχείο των τοπίων.
- Από τον 6^ο αιώνα αρχίζει η συστηματική καλλιέργεια της ελιάς στην Αττική και το λάδι αποτελεί βασικό είδος διατροφής.
- Η ελιά είναι σύμβολο γιορτής και ειρήνης από τα αρχαία χρόνια.

Τα μεταξωτά Καλαματιανά μαντήλια

Το μετάξι αποτελεί σημαντικό στοιχείο της νεότερης ιστορίας της Καλαμάτας, καθώς ήταν βασικό εξαγωγικό προϊόν καθ'όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα μέχρι τις αρχές του Α Παγκοσμίου Πολέμου. Η μεταξοϋφαντική τέχνη άνθισε και καρποφόρησε στη μονή Καλογραιών Καλαμάτας, αφιερωμένη στους Αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη.

Ονομαστά σε όλη την Ελλάδα είναι τα μεταξωτά Καλαματιανά μαντήλια:

*Σαν πας στην Καλαμάτα
και 'ρθείς με το καλό,
φέρε μ'ένα μαντήλι
να δέσω στο λαιμό.*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΤΟΥ Κ.Π.Ε. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ (επιμέλεια) (2009), *Χορός από μετάξι*, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καλαμάτας, Καλαμάτα, σ. 44.

ΘΕΜΕΛΗΣ Π., (2014), *Αρχαία Μεσσήνη*, Αθήνα, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών πόρων και απαλλοτριώσεων, σσ. 49, 61.

ΜΗΛΙΤΣΗ-ΚΕΧΑΓΙΑ Ε., ΤΣΟΥΛΑΚΟΥ Μ. (επιμέλεια) (2015), *Μυθικοί Χοροί της Μεσσηνίας, Κατάλογος Έκθεσης 20/6/2014-31/10/2016*, Αρχαιολογικό Μουσείο Μεσσηνίας, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Εφορεία Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας, Καλαμάτα, σσ. 42-43.

ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ Γ. (2008), *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, τρίτη έκδοση, Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε., Αθήνα.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

CANDOTTI CL., KOLONIA A. (2007), *Parliamo greco, Manuale per l'apprendimento del lessico greco moderno*, Lampi di stampa, p. 182; (2010), *Parliamo greco. Dialoghi, esercizi e vocabolario del greco moderno*, Hoepli, Milano.

BOLLA M. (2008), Le iscrizioni dal teatro romano di Verona, in *Est enim ille flos Italiae... Vita economica e sociale nella Cisalpina romana*, Atti delle Giornate di studi in onore di Ezio Buchi (Verona, 30 novembre-1 dicembre 2006), a cura di P. Basso, A. Buonopane, A. Cavarzere, S. Pesavento Mattioli, Verona, pp. 77-101.

HENSEL G. (1981), *Spielplan, Spanien: Kreuz und Ole*, Ullstein Sachbuch, Band 1, Frankfurt/ M – Berlin- Wien : Ullstein Verlag, pp. 79-89.

Metzler Literatur Lexikon, J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart 1990, pp. 35-36.

ISTITUTO GEOGRAFICO DE AGOSTINI, *Spagna*, Novara 2002, pp. 364-367.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αναλυτικά οι δράσεις των Υπηρεσιών που συμμετέχουν

<https://www.google.it/?client=safari#q=Τα+μνημεία+έχουν+φωνή%2C++ΕΡΓΟΥ+ΤΗΣ+ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ+ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ>

Γιορτή της Αγίας Θέκλας

<http://www.tarragona.cat/cultura/festes-i-cultura-popular/santa-tecla/les-festes>

<http://www.tarragonaturisme.cat/it/eventi/santa-tecla>

ΕΘΝΟΣ, «Ε», 14/8/2009

<http://www.ethnos.gr/summary.asp?catid=22769&subid=11&pubid=5308849&imgid=4989292>

Ελληνικό θέατρο

https://el.wikipedia.org/wiki/Αρχαίο_ελληνικό_θέατρο

Ρωμαϊκό θέατρο

https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_antiker_Theaterbauten#Hispania

<http://www.mnat.cat/?page=teatre-historia>

<http://www.mnat.cat/?page=teatre-visita>

<http://www.mnat.cat/?page=teatre-visita2>

Ρωμαϊκό αμφιθέατρο

https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_antiker_Amphitheater

<http://www.mnat.cat/?page=teatre-visita>

<https://www.tarragona.cat/patrimoni/museu-historia/es/monumentos/anfiteatro>

Σπυριδοπούλου Μαρία, *Το Θέατρο στην Ισπανία* – Lope de Vega, Calderon de la Barca

<https://spiridopoulou.files.wordpress.com/.../the-theatre-in-spain-lope-de-...>

Τα μνημεία έχουν φωνή, τη δική σου!, www.sea.org.gr Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων

Μερικές φωτογραφίες προερχονται από εικόνες online.
Το παρόν εγχειρίδιο δεν έχει εμπορική κυκλοφορία.

ISBN 978-960-9424-13-4

under ERASMUS+ KA2 Strategic Partnership 2015-1-EL01-KA201-013937

“ArchaeoSchool for the Future: a sustainability approach”

SUBTITLE: The School and its archaeological context: Bring to life archaeological sites (Greek and Roman) using ICTs in order to understand the present and to build the future.

© Copyright 2016 ArchaeoSchool project

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

ISBN 978-960-9424-13-4